

3 БІБЛІОТЕКИ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА

імені

ШЕВЧЕНКА

У ЛЬВОВІ.

6190 VII

4.

З БІБЛІОТЕКИ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА

імені

ШЕВЧЕНКА

6190 VII

Ч.

~~6190~~ / VII

6190.
VII 96

РУСКІЙ ПРАВОТАРЪ НАРОДНЫЙ.
VII.

6190 VII

ПРО ВЫБОРЫ ДО РАДЫ ДЕРЖАВНОЙ.

Написавъ

О. Х. Нарат...

Цѣна 20 кр. а. в.

У Львовѣ.

Накладомъ редакціи „Батьківщини“.

Зъ друкарнѣ Товариства имени Шевченка,
підъ зарядомъ К. Бедзарского.

1884.

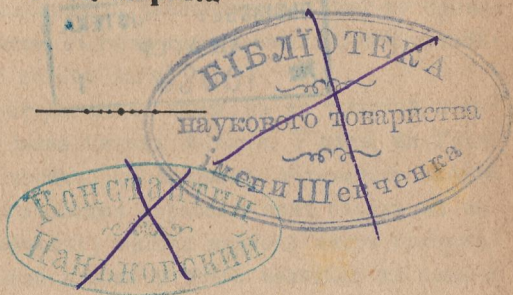
10080/4 1,60р
РУСКИЙ ПРАВОТАРЬ НАРОДНЫЙ.

VII.

ПРО ВЫБОРЫ ДО РАДЫ ДЕРЖАВНОЙ.

Написавъ

О. Х. Нарат..

У Львовѣ.

Накладомъ редакціи „Батьківщини“.

1884.

НАРОДНИЙ ПРАВИТЕЛЬСТВО УКРАЇНИ

VI

ПРО ВПЛИВ

ДО РАДИ ДЕРЖАВНОЇ

Львівська бібліотека

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ 10086 I

Львівська бібліотека

Львівська бібліотека

Львівська бібліотека

I.

Рѣшні форми управи. Конституційна монархія въ Австрій. Жовтнева конституція. Дуалізмъ.

Где тільки на земли люде живутъ у купцѣ, мусять у-
становити собѣ верховну власть, котра мѣжь ними удержуе
порядокъ, въ спорахъ розсуджае, вѣдь посторонныхъ воро-
гѣвъ охороняе, установае правила, якъ оденъ мае захова-
тись взглядомъ другого, щобъ его не кривдивъ въ его пра-
вахъ, и въ загалѣ ними управляє.

Такъ читаемъ въ біблійнѣй исторіи старого завѣта, що
голова родини, найстаршій вѣкомъ, державъ тую власть въ
своихъ рукахъ. Его слухала вся родина, ему повинувались
всѣ, хотьбы и найчисленнѣйши, члены родини. Тому-то привя-
зувано до первородства въ тыхъ такъ званыхъ „патріархаль-
ныхъ“ часахъ таку велику вагу.

А всесвѣтня исторія подае намъ на те тысячні дока-
зы. Та ось, хотьбы наша питома исторія. У насъ, на Руси,
въ найдавнѣйшихъ часахъ, зъ котрыхъ доховались писані
памятники, управлявъ своими справами самъ нарѣдъ на на-
родныхъ зборахъ (вѣчахъ); опѣсля варяскій князѣ покорили
весь нарѣдъ нѣдъ свою власть и довго володѣли зъ своими
боярами, але що жили въ безперестаннѣй сварни и незгодѣ
мѣжь собою, то набѣгли володарѣ сусѣднихъ народѣвъ, Литов-
цѣвъ та Полякѣвъ, тай загорнули всю власть нѣдъ себе. Бувъ
часъ, где нарѣдъ опѣзнавъ ся, зворохобивъ ся, збунтовавъ
ся противъ тяжкѣй, паньскѣй неволи; вѣльнн козаки скинули
придавляюче ярмо, та не на довго. Старшина козацка ско-

ренько піддала ся одна підъ царѣвъ московско-суздальскихъ, друга підъ королѣвъ польскихъ, та занастила волю народу на довго, закрѣпостила еѣ въ пута крепачтва, підданства. Сто лѣтъ тому Польша рознала ся, а ея краѣ рускіі припали Австрій и Россіи.

Такъ ось въ дѣяхъ нашего руского народу бачимо, якъ та верховна власть переходила зъ рукъ до рукъ, якъ еѣ разъ державъ нарѣдъ самъ, другій разъ князѣ и бояре, то зновъ королѣ, то ошатъ вольный нарѣдъ козацкій, то старшина козацка и т. д.

Бачимо те саме по всѣхъ народахъ и вѣ всѣхъ часахъ. На свѣтѣ е ще нынѣ дикі племена Индіанъ: и они мають свою старшину, и они повинують ся своимъ короликамъ, щѣ держать въ своихъ рукахъ всяку власть надъ ними. А вжежъ само собою розумѣе ся, щѣ народы, найвыше въ просвѣтѣ, въ цивілізації поступивші а сполучені въ державы зъорганізовані, мають найдоскональшу управу. Цѣла рѣжниця мѣжъ всѣлякими управами въ тѣмъ, хто и якъ держить ту власть верховну?

Власть тая полягае на тѣмъ, щѣбы 1) установляти правила взаимного поведеня, законы; 2) управляти підвластными; 3) охоронювати ихъ и державу вѣдъ посторонныхъ ворогѣвъ; 4) розсуджувати спори, — або, инакше сказавши, верховна власть въ державѣ заключае въ собѣ власть законодательну, адміністративну, войскову и судову.

Сли отже всѣ тѣ галузи власти спочивають въ рукахъ одного володаря, котрый за ню не вѣдповѣдае передъ нѣкимъ, то называе ся то *абсолютною монархією*.

Сли же власть подѣлена такъ, щѣ законодавство спочивае або выключно або въ бѣльшѣй части въ рукахъ народа, а власть адміністративна (політична) и войскова въ рукахъ монархи, власть судова же е свобѣдна, независима, то называе ся такій устрѣй державы — *конституційною монархією*.

Сли жь на вершку державы стоить народомъ выбранный дочасный володарь (президентъ), котрый має лишь власть адміністративну и войскову, а законодавство зѣстае въ рукахъ народа, судѣвництво же независиме, то се есть *республика*.

Нынѣ въ Европѣ абсолютна монархія е лишь въ Росіи и Турціи, а республика въ Швайцаріи и Франціи. Всѣ инші державы суть конституційными монархіями. Ся форма правлѣня узнана въ нашѣмъ столѣтїю за найвѣдповѣднѣйшу. А то томѹ, бо права выдають ся и укладають ся для городянъ, обывателѣвъ державы, а нѣкому не буде лучше вѣдомо, якихъ правъ та установъ для нихъ треба, якъ тымъ городянамъ самымъ. Томѹ то и тѣ права, щѣ уложать ся при ихъ удѣлѣ, повинні бути найлѣпшими. Инша зновъ рѣчь, щѣ тѣ, заступниками народа уложеніи законы, по-правдѣ не конце все бувають найлѣпшими для народу. Ту вже причина въ несовершенствѣ чоловѣка, а по друге въ тѣмъ, щѣ тая верства (кляса), котра у якогось народу передуеть своимъ разумомъ, своею прозвѣтою, спритомъ, оборотностїю, найборше захватить власть законодавчу въ свои руки и лишь о себе дбае.

До конституційныхъ монархій належить и наша австро-угорска монархія.

Нашъ цѣсарь Франць Іосифъ I., вступаючи на тронъ своихъ предкѣвъ, прирѣкъ торжественно въ патентѣ зъ 2-ого Грудня 1848, котрымъ оповѣстивъ всемъ народамъ Австріѣ свое вступлене на престолъ, щѣ пѣдъ его скинтромъ Австрія станеть просторою, выгѣдною хатою для всехъ народѣвъ, а то на пѣдставѣ рѣвноуправненя тыхъ народѣвъ, на пѣдставѣ рѣвности всехъ городянъ передъ правомъ, та при участи заступникѣвъ народа въ законодавствѣ.

До того часу Австрія була абсолютною монархією. Права и законы выдававъ або самъ монарха або его правлѣне (міністры), не пытаючись народу, чи ему тотіи правніи

установы пригожі та корыстні, чи нї. Але не такъ скоро могло сповнитись монарше слово, приречене въ дни вступленя на престоль.

Виравдї вже патентомъ зъ 4-ого Марта 1849 монарха оголосивъ Австрію державою конституційною, покликавъ до удѣлу при законодавствѣ соймы краевї и соймъ державный, та надавъ обширнї права політичнї; але устрѣй тої марцѣвої конституції задля звѣстныхъ революцій не вѣйшовъ въ жите, и дуже скоро, а то патентомъ зъ 31-ого Грудня 1851, зѣоставъ вѣдкликаний. Дѣйствовала лишъ *дорада державна*, покликана для дорады цѣсаря и его правлѣня; она складала ся зъ самыхъ людей ученыхъ и заслуженыхъ, именованыхъ цѣсаремъ, але не мала нѣякого рѣшучого голосу.

Такъ було черезъ десять лѣтъ. По италіянської вѣйнї, въ р. 1860 вѣдручнымъ письмомъ зъ 17-ого Липня, скрѣпивъ цѣсарь дораду державну ще надзвычайними членами, а то архикнязями пануючого цѣсарского дому, архиепископами, епископами и иншими знаменитыми мужами, и пѣдавъ пѣдъ нарады тої такъ скрѣпленої дорады бюджетъ державный (т. е. розходы и доходы державы), новї податки, пѣдвышене давныхъ податкѣвъ, пожички державнї и въ загалї всѣлякї важнї закони.

На предложене тоїжъ дорады оголосивъ цѣсарь *дипломомъ* зъ 20-ого Жовтня 1860 (ч. 226 Д. з. др.) *основнїй законъ „про регуляцію внутрїшнихъ державноправныхъ вѣдносинъ монархїи“*, котрымъ то закономъ положивъ фундаментъ, основу, конституційної монархїї. Основы тї ось якї :

I. Право выдавати, змѣняти и зносити закони прислугувати буде монарсѣ и его наслѣдникамъ тѣлько при участї законно скликаныхъ соймѣвъ та рады державної, до котрої соймы мають высылати своихъ вѣдпоручникѣвъ.

II. До законодавства рады державної належать всѣ справы, вѣдносячї ся до правъ, обовязкѣвъ и интересѣвъ спѣльныхъ всѣмъ королѣвствамъ и краямъ Австрії, а имен-

но: що до монетъ, грошій, кредиту, цпа, що до основныхъ постановъ о банковыхъ нотахъ (банкнотахъ), почтахъ, телеграфахъ и желѣзницяхъ, що до способу и порядку повинности войскової (рекрутаціѣ); дальше належить: наложене новыхъ податкѣвъ и данинъ, пѣдвышене дотеперѣшнихъ податкѣвъ и таксъ, особливо жъ пѣдвышене цѣны соли и затыгнене новыхъ пожичокъ, конверзія (перемѣна) дотеперѣшнихъ довгѣвъ державныхъ, и продажъ, замѣна та обтяжене нерухомыхъ дѣбръ державныхъ (камеральныхъ), въ кѣнци розсмотрене и установлене бюджету выдаткѣвъ державныхъ на рѣкъ слѣдующій, якъ такожъ розсмотрене замкненя рахункѣвъ державныхъ и выслѣдкѣвъ рѣчного заряду скарбового.

III. Всѣ инші законодавчі справы, не вычислені въ попереднихъ точкахъ, пѣдлягають законодавству соймѣвъ краевыхъ. Однакъ цѣсаръ застерѣгъ собѣ право, пѣддавати обрадамъ и ухваламъ *тѣснѣйшою* рады державной и такі справы, котрі належали бъ до соймѣвъ краевыхъ, задля ихъ спѣльности всѣмъ краямъ угорской короны; та тѣснѣйша рада державна складала ся тогды лишъ зъ членѣвъ тыхъ краѣвъ а безъ послѣвъ угорской короны. Такожъ на жадане сойму краевого мають такі, краевымъ соймамъ пѣдпадающі справы, прійти пѣдъ обрады рады державной.

То були основы *жовтневої конституціѣ*.

Той цѣсарскій дипломъ мають наслѣдники нашего пануючого цѣсаря при вступленю на престолъ пѣдписати и по всѣхъ краяхъ оголосити.

Розвиваючи подрѣбнѣйше основы жовтневої конституціѣ, оголосивъ цѣсаръ *патентъ* зъ 26-ого Лютото 1861 р. (ч. 20 Д. з. д.), *основні законы* про раду державну и прѣстатута краеві и ординаціѣ выборчі.

Тымъ патентомъ зъобовязавъ нашъ монарха своихъ наслѣдникѣвъ, щобы незломно заховали засады оголошенихъ

основныхъ законѣвъ, а вступаючи на тронъ торжественно тое прирекли и оповѣстили.

Пѣсля основного закона зъ р. 1861 о репрезентаціи (представителяхъ) державнѣй, складае ся рада державна зъ двохъ палатъ, а то 1) зъ палаты панѣвъ и 2) зъ палаты послѣвъ. До палаты панѣвъ належать всѣ архикнязѣ цѣсарского роду, всѣ архиепископы и епископы-князѣ, дальше паны-малнаты, котрымъ цѣсарь наслѣдственно надае достоинство засѣдати въ палатѣ, въ кѣнци инші знамениті мужѣ, котрыхъ цѣсарь задля ихъ заслугъ для державы, церкви, науки або штуки до кѣнца ихъ жита именуе членами палаты панѣвъ. (§§ 1—5.)

До палаты послѣвъ належало 343 послѣвъ, выбранныхъ зъ 18-хъ соймѣвъ краевыхъ, а именно 1) зъ соймѣвъ угорской короны (т. е. сойму угорского, хорватско-славоньского и семигородского) 120 послѣвъ; 2) зъ соймѣвъ австрійской части монархіѣ (дальматиньского, ческого, галицкого, буковиньского, долѣшнѣ-австрійского, горѣшнѣ-австрійского, сольного-родского, стирійского, корутаньского, крайньского, моравского, шлеского, тирольско-форъарльберского, истрійско-горлицко-градиско-терстиньского и зъ льомбардско-венеціаньского) 223 послѣвъ (межи ними зъ Галичины 38, а зъ Буковины 5). Послѣвъ до рады державной выбирали соймы ось такъ: въ додатку до статуту краевого було вызначене число послѣвъ державныхъ зъ певныхъ означеныхъ округѣвъ, мѣсть и корпораціи, а соймъ мавъ выбрати те число зъ помежи своихъ послѣвъ соймowychъ, выбранныхъ зъ тыхъ-же округѣвъ, мѣсть, корпораціи (§ 7).

Зрозумѣемо те лучше на примѣрѣ. Такъ ось н. пр. галицкій соймъ мавъ выбрати 38 послѣвъ до рады державной зъ помежи всѣхъ своихъ послѣвъ соймowychъ. Якъ вже знаемо зъ книжочки VI-ои Руского Правотаря „Про выборы до сойму“, складаеь соймъ галицкій зъ 8 епископѣвъ, 2 ректорѣвъ университетѣвъ и 141 послѣвъ, а то выбранныхъ

въ числѣ 44 зъ бѣльшихъ посѣлостій, 3 зъ коморъ торговельныхъ и промысловыхъ, 20 зъ мѣсть а 74 зъ иншихъ громадъ. Такъ отже зъ помежи епископѣвъ, ректорѣвъ и 44 послѣвъ, зъ бѣльшихъ посѣлостій выбранныхъ, мавъ соймъ до рады державной выбрати 13 послѣвъ; зъ помежи 3 послѣвъ соймовыхъ, зъ торговельныхъ и промысловыхъ коморъ выбранныхъ, мавъ выбрати одного до рады державной; зъ помежи 4-хъ послѣвъ, зѣ Львова выбранныхъ, мавъ соймъ 1 выбрати до рады державной, и такъ само зъ другихъ мѣсть, н. пр. зъ послѣвъ перемыского, ярославского, дрогобыцкого и самбѣрского 1; изъ стрыйского, станиславѣвского и коломыйского 1 и т. д., всѣхъ послѣвъ зъ мѣсть 6. Такъ само зъ послѣвъ зъ меншихъ посѣлостій мавъ соймъ выбрати: изъ 7-хъ послѣвъ соймовыхъ и то львѣвско-винницко-щирецкого, городецко-яновского, самбѣрско-старомѣско-старосѣльского, турчаньско-борынського, дрогобыцко-пѣдбуского, рудецко-комарняньского и луцко-медыницкого мало 2-хъ вѣйти до рады державной, отже соймъ выбиравъ або того посла, щѣ выйшовъ зъ повѣтѣвъ Львѣвъ-Винники-Щирецъ, або того, щѣ выйшовъ зъ турчаньско-борынського повѣта або зъ котрого будь зъ тыхъ 7-хъ. И такъ само зъ иншихъ сѣльскихъ послѣвъ соймовыхъ: щѣ зъ 3-хъ, щѣ зъ 4-хъ, выбранныхъ зъ певныхъ округѣвъ (2-хъ або 3-хъ повѣтѣвъ судовыхъ), мавъ соймъ одного выслати до рады державной; всѣхъ послѣвъ зъ сельской куріѣ 18. Въ той спосѣбъ оденъ посолъ въ радѣ державной представлявъ люднѣсть зъ 7-хъ до 10-хъ повѣтѣвъ судовыхъ.

Соймъ выбиравъ всѣхъ тыхъ послѣвъ (абсолютною) бѣльшостію голосѣвъ. А щѣ бѣльшѣсть сойма у насъ польска, тожъ и выбирала она самыхъ Полякѣвъ до рады державной, сли хочъ оденъ Полякъ бувъ помежи тыми 3-ма або 4-ма чи кѣлькама тамъ послами, щѣ то зъ нихъ мавъ ся выслати оденъ до Вѣдня. Лише якъ не було Поляка межи ними, то вже зъ конечности мусѣвъ соймъ выбрати руского

посла. Такълучилось одной каденціѣ, що 2¹/₂-мільоновый рускій народъ мавъ всего на всего лишь одного однѣсенького посла руского въ радѣ державной у Вѣдни, а бѣльше-менше такъ само численный народъ польскій мавъ ихъ ажъ 37-хъ!

Раду державну скликувавъ рѣкъ-рѣчно цѣсарь; цѣсареви прислугувало такожъ право, раду державну вѣдрочити и розвязати. Вѣнъ именовавъ предсѣдателѣвъ и ихъ заступникѣвъ для каждой палаты (§§ 8, 9 и 18).

Передъ повну раду державну (т. е. вразѣ зъ послами зъ краѣвъ угорской короны) належали всѣ тѣ спѣльнѣи справы, дотыкающѣи всѣхъ краѣвъ монархіѣ, о котрыхъ выше была бесѣда при жовтневѣи конституціи пѣдъ II. (§ 10.)

Передъ тѣснѣйшу раду державну (т. е. безъ послѣвъ зъ краѣвъ угорской короны) належали зновъ всѣ тѣ справы, котрѣ задля спѣльности интересѣвъ дотыкали лишь прочихъ краѣвъ неугорской короны, а о котрыхъ была бесѣда при жовтневѣи конституціи пѣдъ III., та тѣ, котрѣ не були застереженѣи анѣ передъ повну раду державну анѣ передъ соймы.

Котрѣ справы належать до соймѣвъ, о тѣмъ была бесѣда въ VI-ѣи книжочцѣ „Правотаря“. Якъ бы коли непевно було, чи яка справа належить передъ соймъ чи передъ тѣснѣйшу раду державну, то рѣшати мавъ о тѣмъ цѣсарь (§ 11).

Правлѣне (министерство), сли хоче выдати яке нове право, нову уставу, въ справахъ пѣдлягающихъ рѣшеню рады державной, укладае тую уставу и вносить еѣ передъ раду державну. Таке предложене уставы называе ся „проектѣмъ“. Сли такій проектъ прѣймутъ згѣдно обѣ палаты а цѣсарь затвердитъ (санкціонуе), то оголошуе ся въ Дневнику законѣвъ державныхъ и ажъ тогды стае ся обовязующимъ закономъ (уставою). Але и рада державна сама може зъ власной волѣ ухвалити яку уставу, а сли на ню пристане и правлѣне (министерство) а цѣсарь санкціонуе, то стае ся она по

оголошено въ Дневнику законѣвъ державныхъ такъ само обявляющимъ закономъ. (§ 12.)

Якъ бы зайшли такі обставины, що міністерство мусѣло бы выдати якесь рѣшене въ такѣй справѣ, котра належить до рады державной, а рада державна пѣдъ той часѣ не була зѣбрана, то міністерство має право тоѣ рѣшене зрѣбити, але на найближшѣй сесіи рады державной має предложити причины и наслѣдки того зарядженя. (§ 13.)

Кожда палата рѣшаѣ абсолютною бѣльшостію голосѣвъ, то значить, що сли при голосованю за якимъ внесенемъ освѣдчитъ ся бѣльше, нѣжь половина притомныхъ членѣвъ, внесене тоѣ уважаѣсь за приняте. Лише внесеня о змѣнѣ основныхъ законѣвъ вымагають двохъ третинъ голосѣвъ, н. пр. на 330 голосующихъ треба бы 220 голосѣвъ, котрі бы згодились на змѣну основного закону. (14.)

Члены палаты послѣвъ не мають пріймати нѣ якихъ вказѣвокъ (инструкцій) вѣдъ своихъ выборцѣвъ. (§ 15.)

То були головні постановы основного закону зъ 26-ого Лютого 1861 р.

Окремымъ патентомъ зъ тогожь дня скликавъ цѣсаръ соймы краєві на 6-ый день Цвѣтня 1861 (галицкій на 15 ый Цвѣтня), а раду державну на 29-ый Цвѣтня 1861 до Вѣдня, до котрой соймы повибирали своихъ членѣвъ.

Рада державна на пѣдставѣ жовтневої и лютової конституцій обрадувала и ухваляла уставы, розумѣе ся, зъ перервами, до Вересня 1865.

Дня 20-ого Вересня 1865 р. цѣсарскій патентъ застановивъ, за міністерства Белькредого, важнѣсть основного закону о радѣ державной, а часѣ безконституційный трѣвавъ рѣкъ и пять мѣсяцѣвъ. Причина, чому застановлено силу и вагу того основного закону, була тотя, що угорскій соймъ не хотѣвъ высылати послѣвъ до рады державной, домагаючи ся окремої автономіѣ для краѣвъ угорскої короны и не

признаючи радѣ державно́й власти законодавчої надѣ тымижъ краями.

Дня 7-ого Листопада 1866 обнявъ правлѣне Графъ Байстъ, а за 2-лѣтнього его проводу въ министерствѣ устрѣи державный въ австрійскѣй монархіи перетворивъ ся на теперѣшній ладъ; вѣнъ именно завѣвъ такъ званный „дуализмъ“, с. е. вѣддѣливъ цѣлкомъ краѣ угорскѣй короны зѣ Семигородомъ, Хорватією и Славонією вѣдъ прочихъ краѣвъ коронныхъ нашої монархіѣ. Тамтотѣ краѣ называютъ ся коротко „Залитавією“, або „Транслитавією“, бо лежать за рѣкою Литавою, або „Угорщиною“, хочъ тамъ е багато другихъ народѣвъ; а всѣ прочіи краѣ Австріѣ, а мѣжь ними и нашъ край, (але вже безъ вѣдступленѣи Лѣомбардіѣ и Венеціѣ) называютъ ся властиво „краями коронными, заступленными въ радѣ державно́й“, а коротко „До-“ або „Передлитавією“, або такожъ и „Австрією“.

Вѣддѣлене Залитавіѣ вѣдъ Долитавіѣ наступило на те, щобъ краѣ угорскѣй короны зовсѣмъ окремо управлялись особнымъ правлѣнемъ (министерствомъ) та чтобы мали окремый свѣй соймъ державный въ Буда-Пештѣ, прочіи же краѣ державы чтобы мали зновъ окреме министерство и окрему раду державну по-при поодинокѣй соймы краевѣи.

Позаякъ однакожь е такѣи справы спѣльнѣи, котрѣ зарѣвно дотыкають одну якъ и другу половицю монархіѣ (якъ пр. загранична полѣтика, войско, его удержане и т. д.), треба було установити ще третѣ „спѣльнѣе“ министерство та „спѣльнѣе“ законодавче тѣло. Такъ и сталося.

Зѣ того часу маемо въ Австро-Угорщинѣ (бо такъ властиво теперъ называе ся урядово наша монархіа) ажъ три министерства и три законодательнѣи тѣла (крѣмъ соймѣвъ краевыхъ), а то: 1) на Австрію (Долитавію) австрійске министерство и раду державну въ Вѣднѣи, 2) на Угорщину (Залитавію) угорске министерство и соймъ державный въ Буда-Пештѣ, а въ-кѣнци 3) на обѣ половицѣи монархіѣ (вразѣ зѣ

Боснією и Герцеловиною) спільне міністерство та спільній делегациї, до котрыхъ рѣкъ-рѣчно высылають вѣденська рада державна и угорскій соймъ державный своихъ вѣдпоручникѣвъ. Вѣденська рада державна высылає именно 60 вѣдпоручникѣвъ (делегатѣвъ), а то 20 зъ палаты панѣвъ, 40 зъ палаты послѣвъ. Въ сѣй палатѣ послы кожного краю коронного выбираютъ окремо зъ помежи себе вызначене число вѣдпоручникѣвъ, н. пр. галицкїй послы 7-хъ делегатѣвъ. А що галицкїй соймъ по можности выбирає до рады державной самыхъ Полякѣвъ, то и до спѣльныхъ делегациї входили зъ выбору тыхъ галицкихъ послѣвъ рады державной заедно лишь Поляки а нѣколи ще анѣ оденъ Русинъ.

То загальный образъ дуалїзму, ухваленого конституцією зъ 21-ого Грудня 1867 (ч. 141—146 Д. з. д.). Якъ бачимо, наша рада державна зъ р. 1867 вѣдповѣдає тѣснѣйшѣй радѣ державнѣй зъ р. 1861, спѣльній же делегациї зъ р. 1867 вѣдповѣдають повнѣй радѣ державнѣй зъ р. 1861. Пѣднести тутъ выпадає ще рѣжницю, заходячу межи давнѣйшими конституціями а сею грудневою. Якъ мартова зъ р. 1849, такъ и жѣтнева конституція зъ р. 1860 походили прямо вѣдъ цѣсаря, зъ его необмеженой власти; груднева же конституція зъ р. 1867 выйшла вже зъ волѣ народѣвъ, бо ухвалена була на радѣ державнѣй заступниками народѣвъ, томѣ-то и безъ ихъ волѣ не можна єѣ змѣнити.

Груднева конституція зъ р. 1867 зовсѣмъ не тыкала и не змѣнила основныхъ постановъ лютового патенту зъ р. 1861 о соймахъ краевыхъ, за те значно змѣнила постановы о радѣ державнѣй.

Для важности и обовязуючої до теперъ силы основного закону про раду державну наведемо его въ цѣлости, а то вже зъ тыми змѣнами, якї завѣвъ законъ зъ 2-ого Цвѣтня 1873 (ч. 40 Д. з. д.) про безпосереднїй выборы.

II.

Законъ основный зъ 21-ого Грудня 1867, змѣняющій основный законъ о репрезентаціи державной зъ 26-ого Лютого 1861. Законъ зъ 2-ого Цебтня 1873, змѣняющій §§ 6, 7, 15 и 18 закона зъ 21-ого Грудня 1867.

За згодою обохъ палатъ рады державной постановивъ цѣсарь змѣнити основный законъ про репрезентацію державну зъ 26-ого Лютого 1861, а тойже звучить теперь, якъ слѣдуе:

§ 1. Рада державна есть покликана до спольного заступництва королѣвствъ Чехъ, Дальмаціѣ, Галичины, архикняжества Долѣшньої и Горѣшньої Австріѣ, княжествъ Сольногорода (Зальцбургъ), Сиріѣ, Каринтіѣ, Краины и Буковины, маркграфства Моравіѣ, княжества Шлезіѣ, у княженого графства Тиролю и Фортарльбергу, маркграфства Истріѣ, у княженого графства Гориціѣ и Градиски, города Триеста зъ округомъ.

Рада державна складае ся зъ палаты пановъ и палаты послбовъ.

Нѣкто не може бути рѣвночасно членомъ обохъ палатъ.

§ 2. Членами палаты пановъ зъ роду суть повнолѣтні князѣ цѣсарского дому.

§ 3. Наслѣдными членами палаты пановъ суть повнолѣтні головы тыхъ краевыхъ родинъ шляхотскихъ, котрѣ въ королевствахъ и краяхъ, въ радѣ державной заступленныхъ, мають обширні маестности Грунтовѣ, и котрымъ цѣсарь надасть достоинство наслѣдного членовства рады державной.

§ 4. Членами палаты пановъ задля высокого достоинства церковного въ королевствахъ и краяхъ, заступленныхъ

въ радѣ державной, суть все архиепископы и епископы-князѣ.

§ 5. Цѣсареву прислуге право, зъ королевствъ и краѣвъ, заступленныхъ въ радѣ державной, покликати на до-смертныхъ членовъ палаты пановъ такихъ знаменитыхъ мужѣвъ, котры положили заслуги для державы, церкви, науки або штуки.

§ 6. (посля закона зъ 2-ого Цвѣтня 1873 ч. 40 Д. з. д.): Въ складъ палаты послѣвъ входитъ зъ выбору 353 членовъ и то въ числахъ, выначеныхъ на поодинокѣ королевства и краѣ слѣдующимъ способомъ: на Чехи 92, Дальмацію 9, Галичину 63, Долѣшню Австрію 37, Горѣшню Австрію 17, Сольногородъ 5, Стирію 23, Каринтію 9, Краину 10, Буковину 9, Моравію 36, Шлезію 10, Тироль 18, Форъарль-Бергъ 3, Истрію 4, Горицію и Градиску 4, Триестъ зъ округомъ 4.*)

§ 7. (посля закона зъ 2-ого Цвѣтня 1873):**
А. Число членовъ, выначене на каждый край, роздѣ-ляе ся помѣжь клясы (або куріѣ) выборчѣ, означенѣ крае-выми ординаціями выборчими, а то помѣжь клясы: а) бѣль-шихъ посѣлостѣй земскихъ, б) мѣстъ, в) торговельныхъ и промысловыхъ коморъ и г) сельскихъ громадъ, и мають ся выбирати:

*) После знесеного § 6-ого закона основного зъ 21-ого Грудня 1867 належало до рады державной 203 членовъ, вы-бिरанныхъ зъ тыхъ самыхъ соймовъ, що и после жовтневои конституціѣ зъ р. 1860, зъ выемкою угорского, семигород-ского, хорватско-славоньского и льомбардско-венеціаньского сойму, котры цѣля конституціѣ зъ р. 1861 присылали 140 послѣвъ.

***) После знесеного § 7-ого выбирали соймы краевѣ послѣвъ до рады державной зъ помежи своихъ послѣвъ, а то абсолютною бѣльшостію голосовъ, подобно якъ въ жовт-невой конституціи зъ р. 1861, цѣля округовъ, мѣстъ, группъ.

- въ Чехахъ 23 членовъ зъ класы выборчої а), 32 членовъ зъ класы б), 7 зъ в), 30 зъ г);
- въ Далмациі 1 членъ зъ класы выборчої а), 2 члены зъ класы б) и в), 6 зъ г);
- въ Галичинѣ 20 членовъ зъ класы выборчої а), 13 членовъ зъ класы б), 3 зъ в), 27 зъ г);
- въ Долѣшнѣй Австріи 8 членовъ зъ класы выборчої а), 17 зъ класы б), 2 зъ в), 10 зъ г);
- въ Горѣшнѣй Австріи 3 членовъ зъ класы выборчої а), 6 зъ класы б), 1 зъ в), 7 зъ г);
- въ Сольногородѣ 1 членъ зъ класы а), 2 зъ класы б) и в), 2 зъ г);
- въ Сиріи 4 членовъ зъ класы а), 8 зъ б), 2 зъ в), 9 зъ г);
- въ Каринтіи (Корутаніи) 1 членъ зъ класы а), 3 зъ б), 1 зъ в), 4 зъ г);
- въ Краинѣ 2 члены зъ класы а), 3 зъ класы б) и в), 5 зъ г);
- въ Буковинѣ 3 члены зъ класы а), 2 члены зъ класы б), 1 зъ класы в), 3 зъ г);
- въ Моравіи 9 членовъ зъ класы а), 13 зъ класы б), 3 зъ в), 11 зъ г);
- въ Шлезіи 3 члены зъ класы а), 4 зъ класы б) и в), 3 зъ г);
- въ Тиролю 5 членовъ зъ класы а), 5 зъ класы б) и в), 8 зъ г);
- въ Форъарльбергу 1 членъ зъ класы б) и в), 2 зъ класы г);
- въ Истріи 1 членъ зъ класы а), 1 зъ класы б) и в), 2 зъ г);
- въ Гориціи и Градисцѣ 1 членъ зъ класы а), 1 зъ класы б) и в), 2 зъ г);
- въ Триестѣ 3 члены зъ класы б), 1 зъ класы в).
- В) Ординація выборча рады державной опредѣляе подѣлъ членовъ палаты послдовъ, маючихъ ся избрати зъ ко-

ждої клясы выборчої, на округи выборчї и на тѣла (або кружки, кола) выборчї.

В) ПослѠвъ зъ клясы выборчої сѣльскихъ громадъ выбираютъ выборцѣ, выбранї управнеными до выбирания, зъ прочихъ же клясъ выборчихъ непосредственно самї управненї до выбирания.

ВыбѠръ выборцѣвъ и послѠвъ має доконувати ся абсолютною бѠльшостїю голосѠвъ.

Сли тої бѠльшости голосѠвъ не осягне ся при выборѣ, або въ разѣ, коли має ся выбирати ще бѠльше послѠвъ, такожь при повторенѠмъ тѣснѣйшѠмъ выборѣ, рѣшае при рѠвноподѣленныхъ голосахъ жеребъ (льосъ).

Г) Управненымъ до выбору (выбирания) есть кождый австрїйскїй городянинъ (обыватель), скѠнчившїй 24-ый рѠкъ жита, власновольный, и вѠдповѣдаючїй всеѣмъ вимогамъ, назначенымъ въ ординаціи выборчѠї для рады державной.

Д) Выбраными вѠ всеѣхъ краяхъ, въ §. 6-Ѡмъ вычисленыхъ, можуть бути всеѣ особы мужеского полу, щѠ вѠдъ трѣхъ лѣтъ найменше мають австрїйске городяньство, скѠнчили 30-ый рѠкъ жита и мають право выбору пѠсля уступу Г) въ котрѠмъ краю або суть до сойму краевого выбиральными*).

§ 8. Публичнї урядники и функціонеры, выбранї до палаты послѠвъ, не потребуютъ урльопу до выконуваня своего мандату.

§. 9. Цѣсарь именуе президента и вице-президентѠвъ для палаты панѠвъ зъ-помежи членѠвъ тоїжь палаты на часъ

*) Кто пѠсля галицкой соймової ординаціѣ выборчої може бути посломъ, була бесѣда въ книжочцѣ VI „Правотаря“ на стор. 22; именно въ § 16-Ѡмъ тої ординаціѣ сказано, щѠ посломъ на соймъ галицкїй може бути австрїйскїй обыватель 30-лѣтнїй, власновольный, маючїй право выбирати посла соймового въ котрѠї будь клясѣ выборцѣвъ въ Галичинѣ.

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА

АН УРСР

№

10086

сесіѣ. Палата послѣвъ выбирае зъ-помежи себе президента и вице-президентѣвъ. Всѣхъ иншихъ функціонерѣвъ (урядникѣвъ) своихъ выбирае кожда палата сама.

§ 10. Цѣсарь скликуе що року раду державну, о скѣлько возможно, на зимові мѣсяцѣ.

§. 11. Кругъ дѣлания рады державной обѣймае всѣ sprawy, дотыкаючі правъ, обовязкѣвъ и интересѣвъ, спѣльныхъ всѣмъ королевствамъ и краямъ, заступленнымъ въ радѣ державной, о скѣлько про тѣи sprawy, наслѣдкомъ угоды зъ краями угорской короны, не мають спѣльно радити тѣи и прочіи краѣ монархіѣ (въ „спѣльныхъ делегацияхъ“). Проте до рады державной належить :

а) розсмотрювати и затверджувати договори торговельні и тѣи договори державні (т. е. заключеніи нашимъ правлѣнемъ зъ чужими державами), котрі накладываютъ тягаръ на державу або части еи, або черезъ котрі мають ся змѣнити границѣ королевствъ и краѣвъ, заступленныхъ въ радѣ державной ;

б) всѣ sprawy, щѣ вѣдносятъ ся до способу выконання, до порядку и часу треваня обовязку вѣйскового, а особливо рѣкъ-рѣчно призволювати на бранку (побѣръ) якогось числа рекрутѣвъ и ухваляти загальні постановы о пѣдводахъ (форшпанахъ), о живленю и кватирунку войска ;

в) устанавляти бюджетъ господарства державного, а особливо рѣкъ-рѣчно призволяти на побѣръ податкѣвъ, данинъ и належитостѣй ; розсмотрювати заключене рахункѣвъ державныхъ и доходити наконецныхъ дослѣдѣвъ заряду скарбового, удѣляти абсолюторію (затверджувати рахунки) ; затыгати новіи пожички державніи, конвертувати (злучувати) давніи, продавати, замѣнювати и обтяжати недвижимый маекъ державный ; ухваляти законы о монополяхъ и релалияхъ (сѣль, тютюнъ) и въ загальѣ о всѣхъ справахъ скарбовыхъ, спѣльныхъ всѣмъ краямъ Долитавіѣ ;

г) урегулювати справу грошій, монетъ и банкнотъ, те-

деграфôвъ, почтъ, желѣзницъ, кораблѣвъ и иншихъ державныхъ средствъ комунікаційныхъ, управиляти вѣдосины цлові и торговельні;

д) укладати права про кредитъ, банки, привилегіѣ и промыслъ (зъ выемкою права процінаціѣ), про мѣры и ваги, про охорону маркôвъ и первовзорôвъ;

е) становити законы въ сиравахъ лѣчничихъ (медицины) и въ охоронѣ противъ пошестій (епідеміѣ) та противъ заразѣ худобы;

ж) законодавство о правѣ державного городяньства (австрійского обывательства), о правѣ приналежности, о поліціи надъ чужосторонними (негородянами), о пашпортахъ и о конскрипціи;

з) о вѣдосинахъ конфесійныхъ (рôжныхъ вѣръ и обрядôвъ), о правѣ стоваришень (товариствъ) и зборôвъ народныхъ (вѣчь). о газетахъ и дѣлахъ печатныхъ (о прасѣ) и о охоронѣ духовои власности (чи то друкомъ оголошенои, чи въ малярствѣ, рѣзъбярствѣ и т. и.);

и) установляти основні постановы науки въ школахъ народныхъ и гимназіяхъ, та ухваляти законы про найвысшій школы (академіѣ, університеты);

к) законодавство карно-судове, поліційно-карне и цивільно-правне, зъ выемкою законодавства про внутрѣшне устроене публичныхъ книгъ (Грунтовыхъ) и про такі предмети, котрі силою ординацій краевыхъ и сего основного закона належать до соймôвъ краевыхъ, такожъ законодавство про право торговельне, векслѣве, морске, гôрниче и ленниче;

л) законодавство про основы устрою властей судовыхъ и адміністраційныхъ;

м) выдавати уставы до переведеня основныхъ законôвъ державныхъ о загальныхъ правахъ городянь, о судѣ державномъ, о власти судейскôй, адміністративнôй и выконуючôй;

н) законодавство взглядомъ справъ, вѣдносячихъ ся до обовязкѣвъ и взаеминъ поодинокихъ краѣвъ; вкѣнци

о) законодавство о способѣ трактованя тыхъ справъ, котрѣ на пѣдставѣ порозумѣня зъ краями угорскои короны узнано за спѣольнѣи.

§ 12. Всѣ иншѣи справы законодавчѣи, котрѣ симъ закономъ основнымъ не застереженѣи радѣ державнѣи, належать до соймѣвъ краевыхъ Долитавѣи и мають ся рѣшати конституційно въ соймахъ и при помочи соймѣвъ.

Сли бы однакожь котрый соймъ рѣшивъ, щобы той або сей ему застереженный предметъ законодавчѣи бувъ въ радѣ державнѣи обрадованѣи и рѣшенѣи, тогды переходить той предметъ въ тѣмъ однѣмъ wypadку и супротивъ того лише сойму на раду державну.

§ 13. Проекты законѣвъ приходятъ передъ раду державну яко предложеныя ряду. Такожъ радѣ державнѣи прислугуе право проективати законы въ справахъ, до неи належачихъ.

До кожного закона потреба згоды обохъ палатъ и санкціѣ цѣсаря.

Сли мимо повторныхъ обрадъ не може прѣйти до згоды межи обома палатами при законѣ скарбовѣмъ що до поодинокихъ позицій, або при законѣ о рекрутахъ що до высоты побрати ся маючого контингенту, тогды низше число має уважати ся за призволене.

§ 14. Коли бъ зайшла конечна потреба щось такого зарядити, до чого пѣсля конституціѣи вымагае ся призволеня рады державной, а таяжь пѣдъ той часъ не була зѣбрана, тогды може цѣсарске розпоряджене, выдане пѣдъ одвѣчальностію цѣлого министерства, зарядити, що потреба; не може однакъ анѣ змѣнити основныхъ законѣвъ анѣ тревало обтяжати скарбу державного анѣ продати добра державнѣи. Такѣи розпорядженя мають провѣзоричну силу законѣвъ, сли пѣд-

писали ихъ всѣ міністры и сли ихъ оголошено зъ покликанемъ на ту постанову сего основного закона.

Сила такихъ розпоряджень гасне, коли правлѣне до 4 недѣль по зѣбраню рады державной найперше палатѣ послѣвъ розпоряджея того не предложитъ, або коли котра палата вѣдмовитъ своего затвердження.

Цѣле міністерство вѣдповѣдае за те, щобы такі розпорядження, якъ тѣлько стратять силу закона, перестали обовязувати.

§ 15. (пѣсля закона зъ 2-ого цвѣтня 1873):

До важности ухвалы рады державной треба, щобы въ палатѣ послѣвъ було *сто* членѣвъ, въ палатѣ панѣвъ 40 членѣвъ, а въ обохъ палатахъ, щобы за закономъ голосувала абсолютна бѣльшѣсть притомныхъ.

Змѣны въ тѣмъ основнѣмъ законѣ (про раду державну), въ законахъ основныхъ про загальні права обывателѣвъ для Австріѣ (Долитавіѣ), про установлене трибуналу державного, про власть судейску, якъ и про выконуване власти управляючої и выконуючої, можна ухвалити важно лише бѣльшѣстю найменше двоухъ третинъ голосѣвъ притомныхъ, а въ палатѣ послѣвъ лише въ притомности найменше половицѣ членѣвъ.

§ 16. Члены палаты послѣвъ не мають пріймати вѣдъ своихъ выборцѣвъ нѣякихъ инструкцій.

Членѣвъ рады державной не можна нѣколи потягнути до одвѣчальности за голосоване при выконуваню въ радѣ державной; а за бесѣды (заявленя), тамже выголошені, може ихъ лишь тотя палата до одвѣчальности потягнути, до котрой они належать.

Не можна такожъ члена рады державной въ часѣ сесіѣ безъ призволеня палаты задля якого карыдостойного чину анѣ увязнити анѣ судово переслѣдовати, вынявши випадокъ придержаня на свѣжѣмъ учинку.

А навѣть въ тѣмъ послѣднѣмъ випадку мае судъ сей-

часъ донести президентови палаты о зайшовшомъ увязненю.

На желане палаты мусить ся знести увязнене або перслѣдоване вѣдложити по цѣломъ періодѣ сесіѣ. Те саме право мае палата що до увязненя и слѣдства, выточеного по-за періодомъ сесіѣ.

§ 17. Всѣ члены рады державной мають право голосу выконувати особисто.

§ 18. (пѣсля закона основного зъ 2-ого цвѣтня 1873): Членѣвъ палаты послѣвъ мае ся выбирати на лѣтъ шѣсть.

По уплывѣ того періоду выборчого, якъ и въ злучаю розвязаня палаты послѣвъ, мають ся вѣдбути нові загальні выборы.

Бувші послы могутъ зновъ бути выбраными.

Пѣдчасъ періоду выборчого мають ся вѣдбувати доповняючі выборы, сли котрый членъ стратить выбиральнѣсть, умре, мандатъ зложить або зъ якои иншой правной причины перестане бути членомъ рады державной.

§. 19. Вѣдрочене рады державной, якъ такожь розвязане палаты послѣвъ наступае на заряджене цѣсаря. Въ злучаю розвязаня вѣдбувають ся нові выборы пѣсля § 7.

§ 20. Міністры и шефы (начальники) центральныхъ властей мають право участвовати вѣ всѣхъ нарадахъ и свои предложены заступати особисто або черезъ вѣдпоручникѣвъ. Кожда палата може домагатись притомности міністрѣвъ. Тіижь, на ихъ жадане, мають бути завсѣгды выслухані. Право голособаня прислугуе имъ лишь тогды, сли суть членами палаты.

§ 21. Кождѣй палатѣ рады державной прислугуе право, интерпелювати міністрѣвъ взглядомъ всего, щѣ вымагае еи кругъ дѣланя, розсмотрювати адміністраційні чинности правлѣня, на вplyваючі петиціѣ домагати ся выясненъ, именовати комісіѣ, котрымъ міністры мають удѣляти потрѣбныхъ информацій, и свои зедивлюваня выразати черезъ адресы або резолюціѣ.

§ 22. О контроли рады державной надъ довгомъ державнымъ становить окремый законъ*).

§ 23. Засѣданя обохъ палатъ рады державной суть публичнѣй.

Каждой палатѣ прислугуетъ право, выемково выключити публичность, сли того домагаеся президентъ або наименше 10 членовъ, а ухвалить то палата по вѣддаленю слушачѣвъ.

§ 24. Блишій постановы о взаимныхъ вѣдносинахъ обохъ палатъ межи собою и вѣдносинахъ на внѣ постановляе регуляминъ рады державной**).

III.

Ординація выбора рады державной.

Рѣвночасно зъ змѣною основного закону про раду державну зъ 21-ого Грудня 1867, довершеною въ р. 1873 заведемъ непосреднихъ выборовъ, выдано и оголошено закономъ зъ 2-ого Цвѣтня 1873 (ч. 41) нову ординацію выбора, котра и до теперь обовязуе.

Ординація выбора становить о томъ, хто мае право выбирати послѣвъ до рады державной, хто може бути посломъ рады державной, въ якихъ округахъ выбираеся послѣвъ и якъ маеся поступати при выборахъ.

Тому то найважнѣйшою естъ рѣчию, добре обзнакомитися зъ тою ординаціею, щобы можна користати зъ всѣхъ правъ, нею наданыхъ.

*) А то законъ основной зъ 10-ого Червня 1868 (ч. 4. и 54 Д. з. д.).

**) Регуляминъ для рады державной, установленный закономъ зъ 31-ого Липня 1861, зѣставъ где въ чѣмъ змѣненный закономъ зъ 15-ого Мая 1868; не наводимо его тутъ, бо вѣнъ потрібный наибольше лишь для послѣвъ рады державной.

Наводимо єѣ дословно зо змѣнами, введенными пѳзнѣйшими законами.

1) Про округи, тѣла и мѣсця выборчѣй.

§. 1. Для выбору послѳвъ зѣ клясы (курѣѣ) бѳльшихъ посѣлостей творятъ (зѣ выемками въ §. 2-ѳмъ вычисленными) тѣ краѣ, въ котрыхъ пѳсля ординацѣ сойму краевого существує тая кляса, кождый для себе одєнь округъ выборчѣй, а управненѣ до выбору въ тѳмъ-же округѣ творятъ одно тѣло (або кружокъ, коло) выборче (т. е. разомъ мають ся зѳйти и разомъ выбирати непрерывано въ одєнь часъ послѳвъ цѣлого краю).

§. 2. (пѳсля закона зѣ 4-ого Жовтня 1882 ч. 142 Д. з. д.): Послѳвъ зѣ бѳльшихъ посѣлостей въ Чехахъ має ся выбирати въ шѣстѣхъ колахъ выборчихъ. Всѣ управненѣ до выбору зѣ бѳльшихъ посѣлостей, на котрыхъ тяжить повѣрництво (fideicomiss), становлятъ перше тѣло выборче; цѣле королевство чєске становить округъ выборчѣй до выбору въ тѳмъ колѣ. Управненѣ до выбору зѣ бѳльшихъ посѣлостей, не обтяженыхъ повѣрництвомъ, выбираютъ въ пяти (5) округахъ. Выборцѣ одного округа становлятъ одно тѣло выборче.

Послѳвъ зѣ бѳльшихъ посѣлостей въ Галичинѣ зѣ Краковомъ має ся выбирати въ 20 округахъ. Выборцѣ кождого такого округа становлятъ одно коло выборче.

Въ Тиролю и на Буковинѣ выбирає бѳльша посѣлѳсть въ двоухъ тѣлахъ выборчихъ.

Въ Тиролю становлятъ особы, вычисленѣ въ §. 3 I. краевой соймовой ординацѣ выборчѣй, перше, а управненѣ до выбору зѣ шляхотєкихъ бѳльшихъ посѣлостей другє коло выборче. На Буковинѣ розпадаєсь кляса выборча бѳльшихъ посѣлостей на два кола выборчѣй, установленѣ въ краєвѳй соймовѳй ординацѣй выборчѣй.

§. 3. Управненѣ до выбору зѣ клясы найвысше опѳ-

даткованыхъ въ Дальмаціи выбираютъ въ одаѣмъ окрузѣ и въ однѣмъ колѣ выборчѣмъ.

§. 4. Въ клясѣ выборчѣй мѣстѣ, мѣсточокѣ и мѣстечкѣ промысловыхъ творять одно коло выборче все управленіе до выбору зъ каждого округа выборчого, зъ выемкою мѣста Терсту. Управленіе до выбору въ окрузѣ выборчѣмъ мѣста Терсту выбираютъ въ трѣхъ тѣлахъ выборчихъ.

§. 5. Торговельно-промысловіе коморы выбираютъ або окремо про себе або спѣльно зъ мѣскими округами выборчими.

Въ першѣмъ wypadку становлять дѣйствіе члены каждой коморы одно тѣло выборче.

Въ другѣмъ wypadку становлять дѣйствіе члены палаты вразѣ зъ управленными до выбору зъ мѣского округа выборчого одно тѣло выборче. Однакожь въ сѣмъ разѣ выбираютъ члены каждой коморы торговельно-промысловой въ окремомъ згромадженю выборчѣмъ.

§. 6. Що кѣлька повѣтовъ судовыхъ творять оденъ округъ выборчѣй для куріеи выборчой сельскихъ громадъ.

Черезъ повѣты судовіе належить розумѣти той просторъ краю, котрый тѣ повѣты обѣймають въ часѣ доконуваня выборовъ, але не входятъ въ него громады, вчисленіе до клясы выборчой мѣстѣ.

Выборцѣ каждого округа выборчого сельскихъ громадъ становлять разомъ одно тѣло выборче.

§. 7. (пѣсля закона зъ 4-ого Жовтня 1882): Округи выборчѣй для бѣльшихъ посѣлостей въ Чехахъ, необтяженыхъ повѣрництвомъ, для куріеи выборчой бѣльшихъ посѣлостей въ Галичинѣ зъ Краковомъ, для куріеи мѣстѣ и сельскихъ громадъ, такожь тѣла выборчѣй для выборовъ зъ коморъ торговельно-промысловыхъ и для выборовъ зъ мѣского округа выборчого Терста суть установленіе въ табелярнѣмъ додатку, до сего ординаціе долученѣмъ.

Въ томъ-же Додатку установленный такожь роздѣлъ чи-

сла членѡвъ палаты послѡвъ, означеного въ §. 7-ѡмъ основнаго закона про репрезентацію державну пѡсля краѣвъ и курій выборчихъ, на кола и округи выборчї въ поодинокїхъ краяхъ.

Если зъ тыми мѣсцевостями, котрї въ Dodatku зачислено до мѣскихъ округѡвъ выборчихъ, сполученї суть другї мѣсцевости въ одну мѣсцеву громаду, то все управненї до выбору въ цѣлѡй мѣсцевѡй громадѣ выбираютъ въ курїи выборчѡй мѣсть. Однакожъ въ тыхъ краяхъ, где выемково при выборахъ до сойму краевого въ такихъ громадахъ мѣсцевости, названї при установленю округа выборчого, выбираютъ самї про себе въ класѣ выборчѡй мѣсть а прочї мѣсцевости тыхъ громадъ въ курїи сельскихъ громадъ, має такъ само дѣяти ся и при выборахъ до рады державной, именно такожъ въ тыхъ мѣсцевостяхъ, котрї въ томъ Dodatku свѣжо зачислено до курїѣ мѣсть того краю.

§. 8. (пѡсля закона зъ 4-ого Жовтня 1882): Мѣсцемъ выбору зъ бѡльшихъ посѣлостїѣ одного округа выборчого есть тое мѣсто, въ котрѡмъ мають ся вѡдбувати выборы до сойму. Мѣсця выборчї зъ бѡльшихъ посѣлостїѣ въ Чехахъ и Галичинѣ зъ Краковомъ, дальше зъ найвыше оподаткованыхъ въ Дальмаціи, а такожъ судовї повѣты, зъ котрыхъ найвыше оподаткованї выбираютъ въ кождѡмъ зъ тыхъ мѣсць выборчихъ, поданї въ Dodatku.

Въ округахъ выборчихъ мѣсть есть кожда, до той класы выборчой зачислена мѣсцевѡсть (часть мѣста, дѣльница) заразомъ мѣсцемъ выбору.

Въ мѣскихъ округахъ выборчихъ, зложеныхъ зъ кѡлькохъ мѣсцевостїѣ, головнымъ мѣсцемъ выбору есть та мѣсцевѡсть, котра въ Dodatku на першѡмъ мѣсци поставлена.

Мѣсцемъ выбору зъ торговельно-промысловыхъ коморъ есть мѣсце тойжъ коморы. Головнымъ мѣсцемъ выбору для тыхъ тѣлъ выборчихъ, котрї складають ся зъ одной або зъ кѡлькохъ коморъ торговельно-промысловыхъ и зъ

округа мѣскаго, есть мѣсто, поставлене въ Додатку при установленю мѣскаго округа выборчого на першѣмъ мѣсци.

Въ куріи сельскихъ громадъ выбираютъ выборцѣ въ тѣмъ мѣсци выборчѣмъ, котре на то означене въ Додатку. Въ тыхъ округахъ выборчихъ, для котрыхъ назначено кѣлька мѣсць выборчихъ, головнымъ мѣсцемъ выбору есть мѣсце найперше вычислене.

II) О правѣ выбору и о выбиральности.

§. 9. (пѣсля закона зъ 4-ого Жовтня 1882): Право выбирать посла (т. е. право выбору) прислугуе въ загалѣ каждому власновольному австрійскому обывателю, чоловікови укѣнчившому 24-ый рѣкъ жита а не выключеному вѣдъ тогожь права выбору (§ 20). Тѣлько въ клясѣ выборчѣй бѣльшихъ посѣлостей (найвыше оподаткованыхъ) мають ся уважати управнеными до выбору такожь жѣвки власновольнѣ, покѣнчившѣ 24-ый рѣкъ жита и невыключенѣй вѣдъ права выбору.

Австрійске обывательство вымагаеь такожь при выборахъ зъ Терстиньской коморы торговельной и промысловой.

Якѣ услѣва мусить ся крѣмъ того ще поповнити, щѣбъ выконувати право выбору въ котрѣй клясѣ выборчѣй краю, належить осудити пѣсля тыхъ законныхъ постановѣ, котрѣ тогды, коли законъ зъ 2-ого Цвѣтня 1873 (ч. 41 Д. з. д.) набувъ правну силу, обовязували о правѣ выбору до сойму краевого дотычного краю*) и до терстиньской рады громадской.

Однакъ, о скѣлько право выбору зъ клясы бѣльшихъ посѣлостей зависить въ наслѣдокъ установѣ соймовой ординаціѣ выборчѣй вѣдъ найменшой сумы рѣчныхъ податкѣвъ

*) Законнѣ постановы про право выбору до галицкого сойму поданѣ были докладно въ Батькѣвщинѣ въ розвѣдцѣ „Про выборы до Сойму“ зъ р. 1883, и въ VI-ѣй книжочцѣ Правотаря на стор. 16.

вѣдъ нерухомостій, вымагае ся до выконуваня права выбору до рады державной, щобъ рѣчна сума податку Грунтового выносила найменше чотыри пятыхъ частій той найменшой сумы.

Въ клясѣ wyborчѣй мѣсть и громадъ сельскихъ суть управненными до выбору крѣмъ тыхъ, котрымъ тое право прислугуе пѣсля 3-ого уступу сего §-у, такожь тѣ члены громады, управненїи до выбору посла або wyborцѣвъ, котрїи оплачуютъ рѣчно найменше пять зр. сталыхъ податкѣвъ державныхъ а выповняють всѣ другїи услѣвїа права выбору.

Явнїи спѣльники заробкового пѣдприємства, о скѣлько вѣдповѣдають постановамъ сего §-у, мають право выбору одвѣтно той сумѣ податкѣвъ, яка припадае на кожного спѣльника зъ загальнои сумы податкѣвъ, пѣдприємствомъ оплачуваныхъ.

Кождому городянинови державному (австрїйскому обывателеви), хочбы навѣть до выбору рады громадской не управненому, прислугуе право выбору до рады державной въ той громадѣ, въ котрѣй замешкуе и оплачуе податки вѣдъ своей реальности, вѣдъ заробку або доходу, пѣдъ тыми самыми услѣвїями и въ той самѣ способѣ, якъ и кождому до громады приналежакому*).

Сли бы законы и постановы, въ 3-ѣмъ уступѣ сего §-у наведенїи, змѣнено краевою уставою, змѣны тѣ не бу-

*) Пѣсля закона зъ 3-ого Грудня 1863 (ч. 105 Д. з. д.) приналежать до громады: а) уродженїи въ той громадѣ зъ родичѣвъ, приналежащихъ до громады; б) жѣнки, щѣ вѣддались за чоловѣкѣвъ, до громады приналежащихъ; в) ухвалою рады громадской принятїи въ звязъ приналежности громады; г) доступившїи сталого уряду державного, краевого, духовного або учительского въ громадѣ. Всѣ иншїи въ громадѣ замешкавшїи и оплачующїи податки реальнїи, доходовїи або заробковїи, суть учасниками громады.

дуть мали впливу на право выбору до рады державнои. Постанови, вѣдносѣи ся до того права, можна змѣнити лишь закономъ державнымъ (т. е. радою державною выданнымъ).

§. 10. Послѣвъ зъ сельскихъ громадъ выбирати-мутъ выборцѣ, котрыхъ мають зъ помежи себе выбрати по громадахъ управнені до выбору.

Кожда громада округу выборчого мае на 500 мешканцѣвъ выбрати одного выборця. Звышки, якѣ остають при подѣлѣ числа мешканцѣвъ на 500, мають ся уважати за 500. Громады низше 500 мешканцѣвъ выбираютъ одного выборця.

Въ громадахъ мѣсцевыхъ *), о котрыхъ була згадка выше въ § 7-омъ уст. 3, мае уважатись та мѣсцевѣсть, щѣ выбирае въ клясѣ выборчѣй громадъ сѣльскихъ, або сли такихъ мѣсцевѣстей е бѣльше, мають загаломъ всѣ тѣ мѣсцевѣсти уважатись за одну громаду щѣ до числа выбрати ся маючихъ выборцѣвъ.

Особы, щѣ мешкають на обшарѣ (двѣрскѣмъ), выдѣленѣмъ изъ звязку громадского, мають ся причисляти до мешканцѣвъ той громады, зъ котрою той обшаръ творить одну громаду катастральну, и выконують право выбору подѣ тыми самыи услѣвѣями, щѣ и члены громады, однакъ крѣмъ посѣдача того выдѣленого обшару, котрый пѣсля § 11-ого покликанный самъ на выборця (вѣрильного).

§ 11. Тамъ, где посѣдачъ выдѣленого изъ звязку громадского обшару (двѣрского), котрого податкова повиннѣсть не выстае до наданя права выбору зъ клясы бѣльшихъ посѣлѣстей, мае брати участь въ выборѣ посла сойму краевого зъ сѣльскихъ громадъ яко wyborецъ (вѣрильный)**), тамъ

*) Мѣсцевою громадою называе ся та, въ котрой складѣ входятъ кѣлька мѣсцевѣстей.

***) Право те, пѣсля §. 14. галицкои соймовои ординацѣ, прислугуе посѣдачамъ табулярныхъ (выдѣленыхъ зъ громадъ) дѣбрь, вѣдъ котрыхъ рѣчнѣи податки реальнѣи безъ додатку военного не выносять 100 зр.

має вѣнъ право брати участь яко wyborецъ (вѣрительный) и въ wyborѣ посла до рады державной зъ сѣльскихъ громадъ того округу wyborчого, въ котрѣмъ лежать ти добра.

Зъ помежи кѣлькохъ спѣвпосѣдачѣвъ такихъ дѣбрь може лишъ той выступити яко wyborецъ, котрый выкаже ся документами, що его до того уповажнили его спѣвпосѣдачѣ.

§. 12. Кождый до выбору управненный може въ загалѣ свое право выбору лишъ самъ (особисто) выконувати (т. е. самъ має особисто голосувати).

Выемково въ клясѣ wyborчѣй бѣльшихъ посѣлостѣй (найвыше оподаткованыхъ) можна право выбору выконувати черезъ повномочника.

§ 13. Право выбору корпорацій и товариствъ, фундацій и моральныхъ (юридическихъ) особъ въ загалѣ, управненныхъ до выбору въ клясѣ бѣльшихъ посѣлостѣй (найвыше оподаткованыхъ), о скѣлько имъ въ краевыхъ ординаціяхъ wyborчихъ поодинокихъ краѣвъ признано право выбору въ тѣй клясѣ wyborчѣй*), має выконувати тота особа, котра пѣсля существующихъ законныхъ або товарискихъ постановъ покликана ти корпораціѣ на виѣ заступати, або сли заступство не поручене однѣй особѣ, то право выбору має выконувати тая особа, котра до того зъ посередѣ покликаныхъ заступникѣвъ дѣстане вѣдѣ нихъ уповажнене.

Особа тая мусить бути мущина и мусить мати всѣ прикметы загалный, вымаганѣ въ § 9. до выконуваня права выбору.

§ 14. Особы, зѣстающѣ въ чиннѣй службѣ войсковѣй, зъ выемкою войсковыхъ урядникѣвъ, могутъ выконувати право выбору въ клясѣ бѣльшихъ посѣлостѣй (найвыше оподаткованыхъ) лишъ черезъ своихъ повномочникѣвъ.

*) Галицка краева ординація въ § 10-ѣмъ признає право выбору до сойму всѣмъ тымъ корпораціямъ и товариствамъ, однакъ выключаетъ громады яко такѣ.

Жѣнки виконують своє право выбору въ тій класѣ въ той самъ способъ, якій устанвлено для виконання права выбору до сойму краевого*).

§ 15. Каждый, хто має право выбору въ класѣ выборчѣй бѣльшихъ посѣлостей яко посѣдачъ або спѣвпосѣдачъ добра (табулярного), до выбору управняющого, або хто має право заступати въ тѣйже класѣ выборчѣй яку корпорацію або товариство, яку фундацію або особу моральну, може такожъ бути повномочникомъ другою особою до виконування ея права выбору.

Особы, уповномочнені пѣсля § 13. (вѣдъ корпорацій и п.), можуть ще одно повномочіе пріймати.

Вынявши той оденъ злучай (где повномочникъ якою корпораціѣ есть крѣмъ того ще повномочникомъ другою особою), може голосуючѣй въ класѣ выборчѣй бѣльшихъ посѣлостей тѣлько ще оденъ голосъ вѣддати яко повномочникъ.

§ 16. Повномочіе до виконування права выбору въ класѣ выборчѣй бѣльшихъ посѣлостей мусить звучати на виконуване права выбору въ тѣй класѣ и означити актъ выборчѣй, для котрого оно надане. Повномочіе таке, якъ довго не згасне, надае повномочникови право, виконувати всѣ дѣйства, сполучені зъ правомъ выбору, а особливо голосувати при выборѣ комісіѣ выборчѣй и при выборѣ посла.

Неважными суть устнѣй або телеграфічнѣй зарядженя взглядомъ надаваня повномочія.

То само дотычить и вѣдкликаня повномочія, вынявши той випадокъ, коли надаючѣй повномочіе особисто вѣдкличе

*) Въ Галичинѣ (пѣсля уставы зъ 20-ого Вересня 1866 р.) виконуе право выбору посла до сойму зъ бѣльшихъ посѣлостей за жѣнку ея чоловікъ, котрый зъ нею жіе (не розведений), а за инші повнолѣтнѣй жѣнки ихъ повномочникъ; сли чоловікъ и жѣнка спѣльно интабульовані за властителивъ добра, то право выбору прислугуе чоловікови.

повномочіе передъ комісією выборчою, закимъ ще повномочникъ яко такіи вѣддавъ голосъ.

Повномочія и вѣдкликаня, выставлені по-за границями австро-угорской монархіи, мусять ся належито лелалізovati.

§ 17. (пѣсля закона зъ 4-ого Жовтня 1882): Каждый, до выбору управнений, може въ тѣмъ самѣмъ краю лишь разъ свое право выборче выконувати.

Право выбору въ класѣ выборчѣй бѣльшихъ посѣлостей выключаетъ выконуване права выборчого въ другихъ класахъ выборчихъ тогожъ краю. Особы управнені до выбору въ першѣмъ и другѣмъ тѣлѣ выборчѣмъ бѣльшихъ посѣлостей въ Тиролю або въ Буковинѣ, могутъ свое право выбору въ тѣмъ краю выконувати лише въ першѣмъ тѣлѣ.

Управнені до выбору въ першѣмъ тѣлѣ выборчѣмъ бѣльшихъ посѣлостей въ Чехахъ (обтяженныхъ повѣреностію), котрі суть заразомъ властителами дѣбръ, управняючихъ до выбору въ другихъ тѣлахъ выборчихъ бѣльшихъ посѣлостей (необтяженныхъ повѣреностію), могутъ выбирати лише въ першѣмъ тѣлѣ выборчѣмъ; управнені до выбору въ другихъ тѣлахъ выборчихъ бѣльшихъ посѣлостей въ Чехахъ, якъ такожъ управнені до выбору зъ бѣльшихъ посѣлостей въ Галичинѣ, котрыхъ добра, управняючі до выбору, лежать въ двохъ або кѣлькохъ округахъ выборчихъ, выконують свое право выбору въ мѣсци выборѣвъ того повѣту, въ котрѣмъ оплачуютъ вѣдъ своеи посѣлости земской наибѣльшѣй податокъ. Найвыше оподатковані въ Дальмаціи, котрыхъ оподаткована власнѣсть лежитъ въ кѣлькохъ округахъ, выконують право выбору въ мѣсци выборѣвъ того округу, въ котрѣмъ оплачуютъ найвысшій сталый податокъ.

Кому прислугуе право выбору въ класѣ мѣсть, той не може выбирати въ жаднѣй громадѣ сельскѣй того самого краю.

Сли управнений до выбору въ класѣ мѣсть або громадъ сельскихъ есть членомъ кѣлькохъ громадъ, до выбору

управненымъ, або сли властитель дѣбрь, управнений пѣсля § 11. на выборця (вирильного), есть выборцемъ въ кѣлькохъ округахъ выборчихъ тогожь самого краю, тогда вѣнъ выконуе въ тѣмъ краю право выбору въ тѣй громадѣ а взглядно въ тѣмъ окружѣ, где стало замешкуе, а сли бы незамешкувавъ стало въ жаднѣй зъ тыхъ громадъ або округѣвъ, то тамъ, где оплачуе найвышшій податокъ непосредный (сталый).

§ 18. Члены коморъ торговельно-промысловыхъ и члены корпорацій и товариствъ, до выбору управненыхъ, могутъ такожъ выконувати право выбору, особисто имъ въ котрѣй клясѣ выборчѣй краю прислугуюче.

§ 19. На посла до рады державной выбраннымъ може бути, и то вѣ всѣхъ краяхъ заступленыхъ въ радѣ державной, каждый мущина, котрый наименше вѣдъ 3-хъ лѣтъ мае австрійске городяньство, скѣнчивъ 30-ый рѣкъ жия, може выбирати посла въ однѣмъ зъ тыхъ краѣвъ (§ 9) або есть выбиральнымъ до сойму краевого*).

§ 20. Выключеными вѣдъ права выбору и выбиральности при выборѣ посла и выборцѣвъ (т. е. анѣ выбирати анѣ выбранными бути не могутъ):

- 1) всѣ особы, вѣстающі пѣдъ опѣкою або курателею;
- 2) тѣи, щѣ побирають зъ фондѣвъ публичныхъ або громадскихъ заосмотрене, для убогихъ назначене, або щѣ тое

*) На посла до сойму галицкого може (пѣсля § 16. галицкой соймовой ординаціѣ) бути выбранный каждый, хто а) есть австрійскимъ городяниномъ, б) мае 30 лѣтъ, в) выконуе всѣ права городяньскі (т. е. не узнанный марнотравникомъ, не стоить пѣдъ курателею, не понавъ въ конкуретъ и т. и.), г) мае право выбирати посла соймового въ котрѣй будь клясѣ выборцѣвъ въ Галичинѣ. А хто мае право выбирати посла соймового, о тѣмъ постановляютъ §§ 8—14 соймовой ординаціѣ. Гляди: Рускій Правотарь народный, книж. VI. стор. 16.

заосмотрене побирали въ попереднѣмъ роцѣ, непосредно передъ выборами проминувшѣмъ ;

3) особы, попавші въ конкурсъ (банкротство), подчасъ розправы конкурсовои ;

4) тіи особы, щѣ на кару засуджені були за яке злочинство або за переступство крадежи, проневѣрства, участи въ нихъ або обманства (§§ 460, 461, 463 и 464 зак. карн.).

Той наслѣдокъ засуду устае при злочинствахъ, вычисленыхъ въ § 6. ч. 1—10 закона зъ 15-ого Жовтня 1867 зъ кѣнцемъ кары*), при иншихъ злочинствахъ по уплывѣ

*) Злочинства тіи суть :

1) Головна здрада (§ 58, б) в) зак. кар. и арт. I. закона зъ 17-ого Грудня 1862) ;

2) спѣввина головної здрады черезъ занехане перешкодженя и черезъ занехане доносу (§§ 60 и 61 зак. кар.), тоже черезъ розповсюднене революційныхъ грошій та наперѣвъ (міністр. розп. зъ 27-ого Цвѣтня 1854) ;

3) забурене публичного спокою, о скѣлько не вѣднось до особы монархи (§ 65. зак. кар. и арт. II зъ 17-ого Лютого 1862) ;

4) забурене публичного спокою противъ заграничнымъ державамъ и монархамъ (§ 66 зак. кар.) ;

5) повстане и бунтъ зъ політичныхъ причинъ (§§ 68, 69 и 73 зак. кар.), тоже публичне насиліе противъ урядовымъ особамъ зъ причинъ політичныхъ (§ 81 зак. кар.) ;

6) публичне насиліе противъ зборѣвъ, скликаныхъ рядомъ, противъ судови або иншѣй публичнѣй власти (§ 76 и 80 з. к.), противъ правно узнанымъ корпораціямъ (§ 78 и 80 з. к.) ;

7) забите при бѣйкахъ або при зневажаню одной або бѣльше особъ, сли не знати, хто задавъ смертны ударъ, або сли смерть наступила вѣдъ всѣхъ ушкодженъ наразъ (§ 143 уст. 2. зак. кар.), и тяжке ушкоджене тѣла, сли не знати, хто задавъ тое ушкоджене, або сли оно наступило черезъ всѣ поменші ушкодженя (§ 157, уст. 2 зак. кар.) ;

8) поединокъ и участь въ поединку (§§ 158, 163 и 165 зак. к.) ;

9) подпомагане до всѣхъ злочинствъ, повыше вѣдъ 1 до 8

10 лѣтъ, сли виновникъ засудженный бувъ найменше на пять лѣтъ кары, а зрештою по уплывѣ 5 лѣтъ; а при высше наведеныхъ переступствахъ по уплывѣ 3-хъ лѣтъ, числячи вѣдъ кѡнца кары.

Сли бы въ дорозѣ законодавчѡй установлено новѣ постановы взглядомъ того, вѣдъ якихъ карныхъ засудѡвъ и на якій протягъ часу тратить ся право выбору и выбиральности до репрезентаціѣ громадской або не може бути то право выконуване, то постановы тѣи мають обовязувати и що до права выбору и выбиральности до рады державной.

III) О розписаню и приготованю выборѡвъ.

§ 21. Завѡзване до переведеня выборѡвъ выходить на заряджене міністра справъ внутреннихъ вѣдъ шефѡвъ краѣвъ (намѣстникѡвъ), котрѣ едиктами оголошуютъ день, въ котрѡмъ мають ся вѣдбути выборы въ правно означеныхъ мѣсяцяхъ выборчихъ.

День выборѡвъ мае такъ бути означеный, щобы можъ було покѡнчити всѣ потрѣбнѣи приготованя.

§ 22. Загальнѣи выборы до рады державной мають ся такъ розписати, щобы найперше выбрано послѡвъ зъ сельскихъ громадъ, потѡмъ зъ мѣсть, зъ коморъ торговельно-промысловыхъ, а въ-кѡнци зъ клясы выборчѡи бѡльшихъ посѣлостѣи (найвысше оподаткованыхъ), и щобъ выборы послѡвъ зъ сельскихъ громадъ, потѡмъ зъ мѣсть, опѡсля зъ коморъ торговельно-промысловыхъ а въ кѡнци зъ бѡльшихъ посѣлостѣи зачались въ цѣлѡмъ краю одного и того самого дня.

вычисленыхъ, чи то черезъ злосливе занехане перешкодженя (§ 212 зак. кар.), чи то черезъ укыване познакъ злочинства передъ зверхностю (§ 214 з. к.), чи то черезъ помагане увязненому злочинцеву до утечѣ зъ вязницѣ (§ 217 зак. к.);

10) пѡдпомагане черезъ укыване або яке инше сприяне дезертирови (§ 220 з. к.).

§ 23. Розписане загальнихъ выборѣвъ належить оголосити въ краевыхъ газетахъ и плакатами по всѣхъ громадахъ краѣвъ, заступленыхъ въ радѣ державноѣ.

Розписане поодинокихъ доповняючихъ выборѣвъ зъ куріѣ бѣльшихъ посѣлостѣй належить оголосити газетами, зъ куріѣ же мѣстъ и зъ куріѣ сельскихъ громадъ плакатами въ громадахъ, становлячихъ округъ выборчій.

§ 24. Управненихъ до выбору зъ всѣхъ клясъ выборчихъ, зъ выемкою коморъ торговельно-промысловыхъ, мае ся списати въ поазбучномъ порядку въ окремыхъ лістахъ выборчихъ.

Въ цѣли переведена выборѣвъ зъ сельскихъ громадъ мае ся заложити лісты выборчій для выбору выборцѣвъ и послѣвъ. Въ першу лісту (выборцѣвъ) втягати ся мае всѣхъ тыхъ, щѣ мають право выбирати выборцѣвъ, а въ лісту другу (для выбору послѣвъ) втягати ся мае выбранныхъ выборцѣвъ.

Всѣхъ управненихъ до выбору, котрій пѣсля постановъ сеи ординаціѣ творять одно тѣло выборче, належить, зъ слѣдующими выемками, затягати до одной лісты выборчой.

Для клясы выборчой найвысше оподаткованныхъ въ Дальмаціи належить заложити стѣлько лістъ, кѣлько установлено мѣсць выборчихъ, а въ кожду зъ тыхъ лістъ належить втягнути тыхъ выборцѣвъ, котрій мають голосувати въ тѣмъ самѣмъ мѣсци выборчѣмъ.

Въ клясѣ выборчѣй мѣстъ належить всѣхъ управненихъ до выбору въ кождѣй мѣсцевости (частинѣ мѣста), зачисленѣй въ Додатку до той клясы выборчой, затягнути до одной лісты выборчой.

Лісты выборчій, въ котрій втягае ся выборцѣвъ сельскихъ громадъ, належить уложити пѣсля судовыхъ повѣтѣвъ.

Сли въ однѣмъ мѣсци выборчѣмъ выбирають кѣлька мѣсцевостѣй, зачисленыхъ до клясы выборчой мѣстъ, або выборцѣ зъ кѣлькохъ судовыхъ повѣтѣвъ, тогды въ першѣмъ

выпадку лісты выборчі поодинокихъ мѣсцевостій, а въ другомъ лісты выборцѣвъ, уложеніи по́сля судовыхъ повѣтовъ, уставленіи побѣчь себе яко частковій лісты мають становити основу акту выборчого (§ 39), а не потреба зъ нихъ укладати загальнои лісты, котра бы заключала все́хъ до выбору въ томъ мѣсци выборчомъ управненихъ въ поазбучномъ порядку.

Власти, покликаніи до укладанія лість выборчихъ, мають ихъ удержувати въ евиденціи.

§ 25. Укладане лість выборчихъ: а) зъ бѣльшихъ посѣлостій (найвыше оподаткованихъ) належить до шефа краевого (намѣстника); б) зъ мѣсть, и лість выборчихъ для выбору выборцѣвъ по сельскихъ громадахъ, належить въ кождѣй громадѣ до начальника громады; в) зъ тыхъ посѣдачѣвъ дѣбрь, котріи по́сля § 11. покликаніи до участи въ выборѣ посла зъ громадъ сельскихъ яко выборцѣ (виріальніи), належить до того староства, въ котрого повѣтѣ лежить мѣсце выборче.

Лісты выборцѣвъ зъ бѣльшихъ посѣлостій мае шефъ краю (намѣстникъ) оголосити въ краевѣй (урядовѣй) газетѣ, назначаючи до реклямаціѣ 14-дневый речинець, починаючи ся зъ днемъ оголошеня.

Лісты выборчі зъ мѣсть и по сельскихъ громадахъ мае начальникъ громады въ своѣй канцеляріи, а лісты выборцѣвъ виріальныхъ (пѣдь в.) мае староста въ своѣй канцеляріи такъ выложити, щобъ кождый мѣгъ въ нихъ вглянути. Рѣвночасно мае ся тоє выложене публично оголосити, назначаючи до реклямаціѣ 8-дневый речинець, котрый обчисляе ся вѣдь дня оголошеня.

Одень примѣрникъ лісты выборчої мае начальникъ громады предложити безпосередно предстоячѣй політичнѣй власти державнѣй або тому старостѣ, котрому намѣстникъ поручивъ рѣшене реклямаціѣ (§ 26).

§ 26. Реклямаціѣ противъ лість выборчихъ можуть вно-

сити управненї до выбору зъ дотычного тѣла выборчого за-
для вписаня неуправненихъ до выбору або задля опущеня
управненихъ до выбору, а то противъ лість а) до намѣст-
ництва, противъ лість б) до начальника громады, противъ
лісты в) до державной повѣтовой власти (староства).

Реклямаціѣ, внесенї до начальника громады, пред-
ложить тойже до 3-хъ днѣвъ цѣсарскѣй політичнѣй вла-
сти повѣтовѣй (свому староству), а въ мѣстахъ маючихъ
своѣй статутъ, окрѣмъ мѣста головного, тому старостѣ повѣ-
товому, котрому начальникъ краю поручить рѣшане ре-
клямаціѣ.

Реклямаціѣ въ термінѣ внесенї рѣшае що до лість
пѣдъ а) начальникъ краю, що до лість пѣдъ б) начальникъ
власти політичної (староста), котрому громада безпосередно
пѣдлягае, або староста, котрому тоє рѣшане припорушено,
що до лість пѣдъ в) староста покликаныи до ихъ укладаня.

Въ випадкахъ, дотыкаючихъ лість б) и в), можна до
трѣхъ днѣвъ внести вѣдкликане (рекурсъ) до намѣстника.

Рѣшене намѣстника есть въ кождѣмъ випадку оста-
точне. Реклямаціѣ и рекурса, внесенї по речинци, належить
яко спѣзнении вѣдкинути.

Урядникъ державный, покликаныи до рѣшеня рекляма-
ціѣ, мае зъ уряду на 24 годинъ передъ терміномъ выбор-
чимъ поробити вѣдповѣднї поправки въ лістѣ выборчѣй.

§ 27. Скоро тѣлько по рѣшеню реклямаціѣ поправлено
лісту выборчу зъ бѣльшихъ посѣлостѣй а такожъ зъ мѣсть,
мае выборцямъ зъ бѣльшихъ посѣлостѣй шефъ краю, выбор-
цямъ же зъ мѣсть начальникъ настоячої державной по-
літичної власти (староства) выготовити карты легітимаціѣнї,
въ котрыхъ вписанї мають бути: бѣжуче число дотычної
лісты выборчѣй, имя и мѣсце замешканя выборця, мѣсце,
день и година початку и кѣнца голосованя.

Сли мѣсцевѣсть яка, зачислена до класы выборчѣй мѣсть,
приналежить до такого мѣсця выборчого, котре лежить въ

ишіомъ політичнѣмъ повѣтѣ, то має ся лісты выборчї переслати до начальника політичної власти мѣсяца выборчого и засягнути вѣдъ него вѣдомѣсть про часъ и мѣсце выбору, потрібну до выставленя карты легітимаційной.

Въ мѣстахъ зъ власнымъ статутомъ выготовлене картъ легітимаційныхъ може бути припоручене начальникови громады.

Управненымъ до выбору зъ бѣльшихъ посѣлостей, мешкаючимъ въ краю, належить карты легітимаційнї вѣдослати, не мешкаючихъ же въ краю належить черезъ газеты вѣзвати, щобы зголосились по свои карты легітимаційнї.

Выборцямъ зъ мѣстъ належить карты легітимаційнї доручити въ ихъ помешканю, доручене можна припоручити начальникови громады.

Такожь належить завѣзвати выборцѣвъ мѣсцевымъ звычайемъ, щобы въ злучаю, якъ бы найпознѣйше на 24 годинъ передъ выборами зъ якои будь причины не дѣстали своихъ картъ легітимаційныхъ, по тїжъ особисто зголосили ся.

§ 28. Для переведеня выборѣвъ посла зъ сельскихъ громадъ має політична власть повѣтова пѣсля припису § 10, на пѣдставѣ тогочасной людности, яку выказала послѣдня конскрипція, означити число выборцѣвъ, маючихъ ся избрати въ кождѣй громадѣ еи повѣту, має установити день и годину (пра-)выборѣвъ, маючихъ ся вѣдбути по громадахъ, має исправити лісты выборчї по рѣшеню реклямацій, призначити комисаря выборчого до веденя выборѣвъ и о тѣмъ зарядженю завчасу завѣдомити начальника громадского.

Начальникъ громадскїй має управненыхъ до выбору запросити до выборѣвъ, оповѣстивши имъ завчасу день, годину и мѣсце, котре то послѣдне вѣнъ самъ означае, и выборы въ означеный часъ перевести.

Комісія выборча складае ся зъ комисаря выборчого и зъ зверхности громадской.

§ 29. Выборы выборцѣвъ мають вѣдбути ся въ озна-

ченный часъ и въ назначенѣмъ мѣсци, безъ взгляду на число явившихъ ся выбирающихъ.

Голосоване вѣдбувае ся устно або письменно, одвѣтно тому, чи въ дотычнѣмъ краю вѣдбувае ся пѣсля теперъ обовязующихъ приписѣвъ законныхъ голосоване при выборѣ выборовцѣвъ, мающихъ брати участь въ выборѣ посла соймового, устно або письменно *).

Въ послѣднѣмъ злучаю належить роздати помѣжь выбирающихъ (правыборцѣвъ) картки до голосованя, уложені пѣсля § 31.

При выборахъ выборовцѣвъ належить вѣдповѣдно застосувати приписы, установлені въ §§ 40 до 47 для выборовѣвъ послѣвъ.

Кождый wyborецъ (правыборецъ) мае выголосити або на картцѣ списати стѣлько именъ, кѣлько мае ся выбрати выборовцѣвъ.

До важности выбору выборовцѣвъ вымагае ся абсолютной бѣльшости голосѣвъ. А сли ей не можь осягнути, належить поступити пѣсля припису §§ 49 и 50.

Укѣнченный актъ выборчій мае забрати комисарь выборчій и передати старостѣ.

§ 30. Староста мае выслѣдити правнѣсть акту выборчого въ кождѣй громадѣ своего повѣту, а сли бы заходила потреба новыхъ выборовѣвъ, мае тѣижь сейчасъ зарядити, подаючи причину.

Сли выборы переведено правильно, належить всѣхъ выбранныхъ и всѣхъ въ § 11 означенныхъ (вѣрільныхъ) выборовцѣвъ, мающихъ выбирати въ тѣмъ самѣмъ мѣсци выборчѣмъ, втягнути въ листы выборчій, уложені пѣсля § 24, и належить имъ выдати карты легітимаційнѣ до выбору посла,

*) Пѣсля §§ 30 (и 40) галицкой ординаціѣ выборчой голосоване при правыборахъ до сойму вѣдбувае ся устно.

уложені після всказовокъ § 27. Доручене картъ легітимаційныхъ можна повѣрити начальникамъ громадскимъ.

Сли мѣсце выбору (посла) лежить въ другомъ політичнѣмъ повѣтѣ, належить лісты выборцѣвъ зъ актами ихъ выбору вѣдослати до старосты мѣсця выбору, и засягнути вѣдъ него вѣдомѣсть що до мѣсця и часу выбору, щобъ належито выповнити карты легітимаційнѣ.

§ 31. Щобы перевести выборы послѣвъ, належить выбираючимъ (зъ выемкою першого тѣла выборчого бѣльшихъ посѣлостей въ Тиролю и Буковинѣ), а именно выборцямъ зъ сельскихъ громадъ тѣлько тамъ, где мають письменно голосувати, доручити вразъ зъ картами легітимаційными картки до голосованя; тѣи картки мають бути уложені на число выбрати ся маючихъ и мають бути заосмотрені урядовою печатію, а то при выборахъ зъ бѣльшихъ посѣлостей и зъ коморъ торговельныхъ печатію намѣстництва, при выборахъ зъ громадъ печатію непосредно настоящого староства або уряду громадского (§ 27), а крѣмъ того на карткахъ тыхъ має бути умѣщена увага та, що кожду иншу урядово невыставлену картку до голосованя уважати ся буде за неважну.

Вмѣсто загубленыхъ або зѣпсованыхъ картокъ до голосованя має на жадане управненихъ до голосованя выставити новѣ картки тая власть, котра выставляла першу картку, а въ дни выборовъ комісаръ выборчій.

Комісаръ выборчій выставляє такожъ картки до голосованя, при тѣсенѣйшѣмъ выборѣ потрібнѣ (§ 50).

IV) О выборахъ послѣвъ.

§ 32. Крѣмъ випадкѣвъ въ §§ ахъ 53 и 54, керуе выборами, въ присутности комісара выборчого, комісія выборча, утворена зъ помежи выборцѣвъ а складаюча ся зъ семохъ членѣвъ.

Комісара выборчого призначае шефъ краю, а для вы-

борôвъ зъ класы мѣстъ и сельскихъ громадъ, маючихъ ся вѣдбути по-за столицею краю, назначае комисаря той староста, въ которого окрузѣ мають ся вѣдбути выборы, або той староста, котрому шефъ краю припоручить назначити комисаря.

Комисарь выборчій додае кождѣй комисіи выборчѣй протоколянта, котрый мае списувати протоколь перебѣгу акту выборчого и втягати въ него все важнѣе выпадки, якѣ зайшли, особливо жъ рѣшеня, повзятѣ комисіею выборчою.

§ 33. До выборôвъ, якѣ мають вѣдбути выборцѣ зъ сельскихъ громадъ, выбираютъ управненѣ до голосованя трѣхъ членôвъ комисіи выборчои.

По ихъ выборѣ именуе комисарь выборчій таке саме число членôвъ комисіи выборчои.

Выборъ членôвъ, маючихъ ся выбрати управненными до голосованя, вѣдбуае ся картками; картки тѣ мають на вѣзване комисаря выборчого вѣдати вывѣдливавшій ся выборцѣ, присутнѣи при початку акту выборчого.

Делѣтимаціѣ выборчій при томъ актѣ выборчѣмъ розслѣдитъ комисарь выборчій. Замѣтôвъ анѣ протестôвъ не мае вѣнъ нѣякихъ допустити.

Тѣ, щô при голосованю одержали наибольше голосôвъ, мають ся уважати выбранными (до комисіи).

Сли бôльше осôбъ, нѣжъ треба до комплету, одержало рѣвне число голосôвъ, рѣшае мѣжъ ними льось, котрый мае вытягнути комисарь выборчій.

Для выборôвъ зъ мѣстъ мае репрезентаціа громадска (рада громадска) мѣсця выборчого и комисарь выборчій выбрати зъ помежи выборцѣвъ по 3-хъ членôвъ до комисіи выборчои.

Въ повышій спосôбъ установленѣ шѣсть членôвъ комисіи выборчои выбираютъ абсолютною бôльшостію голосôвъ сего члена комисіи выборчои. А сли не узыскае ся такой

большости голосовъ и при поновленомъ выборѣ, именуе сего члена комисаръ выборчій.

§ 34. Члены комисіи выборчої выбираютъ зъ-помежи себѣ предсѣдателя взглядною большостію голосовъ.

При ровныхъ голосахъ рѣшае льось, котрый мае вытягнути комисаръ выборчій.

§ 35. Ухвалы комисіи выборчої западають большостію голосовъ безъ взгляду на число голосующихъ. Только при ровномъ подѣлѣ голосовъ голосуе и предсѣдатель комисіи, а тогда голосъ его рѣшае.

§ 36. Комисіи выборчій прислугуе право рѣшати о допускальности до голосованя и о важности вѣдданныхъ голосовъ лишь тогда:

а) сли при вѣддаваню голосовъ зайде непевнѣсть що до тожсамости выборця;

б) сли поднесе ся пытане, чи поодинокій вѣдданный голосъ або повномочіе або вѣдкликане тогожь есть важне або неважне; або

в) сли при актѣ выборчомъ поднесе хто замѣтъ противъ праву выбору котрой особы, втягнуеной въ листу выборчу.

Такой замѣтъ можна поднести лишь такъ довго, якъ довго особа та, котрой право выбору оспоруе ся, не вѣдала ще своего голосу, и то лишь о стѣлько, о скѣлько твердить ся, що у той особы вже по уложеню листы выборчої вѣдпала яка вымога права выборчого.

Ухвалы комисіи выборчої мусять въ кождомъ поодинокомъ wypadку застави ще передъ продовженемъ акту выборчого. Насупротивъ тымъ рѣшенямъ нема рекурсу.

§ 37. Комисаръ выборчій мае старати ся о те, щобъ удержувано спокѣи и порядокъ при выборахъ и щобъ захоувано постановы ординаціи выборчої. Вѣнъ мае такожъ не допускати, чтобы комисія выборча переступала свѣи кругъ дѣланя.

Якъ выбе година, назначена до починаня выборѣвъ, комисарь не мае допустити нѣякихъ промовъ до выборѣвъ въ локалю выборѣвъ.

§ 38. Карты лелітимаційні, выставлені выборцямъ, надають имъ право вступу до локалю выборчого и заступають запрошена, щобъ въ означеный день и годину явились до выборѣвъ.

§ 39. Въ день выборѣвъ, въ означену годину и въ означенѣмъ мѣсци, зачинае ся актъ выборчій, безъ взгляду на число явившихъ ся выборѣвъ, уконституованемъ комісіѣ выборчої, котра вѣдбирае лісты выборчій зъ приготоваными списками голосованя и лістами голосѣвъ.

Сли не явить ся таке число выборѣвъ, якого вымагае ся до уконституованя комісіѣ выборчої, чинности комісіѣ выборчої выконуе комисарь выборчій.

§ 40. Предсѣдатель комісіѣ выборчої мае зѣбранымъ выборцямъ представити змѣсть §§ 19 и 20 сеи ординаціѣ выборчої про прикметы, якихъ вымагаеь до выбиральности, обьяснити имъ постушоване при голосованю и численю голосѣвъ, и вѣзвати ихъ, щобъ голоса свои вѣддавали пѣсля свободного переконаня, безъ всякихъ самолюбныхъ взглядѣвъ, такъ, якъ се уважаютъ пѣсля своєї найлѣпшой вѣдомости и совѣсти за найвѣдповѣднѣйше для загального добра.

§ 41. Голосоване вѣдбуваеь въ клясѣ выборчѣй бѣльшихъ посѣлостій и мѣсть безъ выемки картками; въ клясѣ же сельскихъ громадъ устно або картками, вѣдповѣдно тому, чи пѣсля законѣвъ, теперь (т. е. въ часѣ выданя сеи ординаціѣ 1873 р.) обовязуючихъ, въ дотычнѣмъ краю выбирають выборѣвъ при выборѣвъ послѣвъ зъ сельскихъ громадъ до сойму устно або картками *).

При выборѣвъ картками мае ся пѣдъ неважностію го-

*) Пѣсля § 40 галицкои ординаціѣ соймовои выбирае ся посла соймового устно, отже и посла до рады державной выбирати ся мае такъ само устно.

лосу уживати тѣлько картокъ до голосованя, урядово выставленыхъ (§ 31).

На кождѣй картцѣ належить выписати стѣлько именъ, скѣлько послѣвъ выбирае тѣло выборче.

§ 42. Передъ самымъ початкомъ голосованя мае ся пересвѣдчити комісія выборча, чи порожною естъ урна, призначена до вкладаня картокъ до голосованя.

Голосоване зачинае ся тымъ, що члены комісіѣ выборчої вѣддають свои картки. Вѣдтакъ вѣддають свои картки прочіи выборцѣ, и на те выкликуе ихъ оденъ членъ комісіѣ въ порядку, въ якѣмъ ихъ имена записані въ листѣ выборчої. При выборахъ зъ кѣлькохъ мѣстъ, спѣльно въ однѣмъ мѣсци выборчѣмъ выбирающихъ, и при выборахъ зъ сельскихъ громадъ належить заховати порядокъ, въ якѣмъ тѣ мѣста и судовіи повѣты вычислені въ Додатку до сеи Ординаціѣ. Управнені до выбору, котріи надѣшли до зѣбраня выборчого по выкликаню ихъ имени, мають свои картки вѣддати по перечитаню цѣлои листы выборчої, и на те зголоситись до комісіѣ выборчої.

Предсѣдатель комісіѣ вѣдбирае вѣдъ кождого выборця картку до голосованя, нимъ (выборцемъ) зложеноу, вкладае еѣ до урны и пильнуе, щобъ не вѣддано вмѣсто одной бѣльше картокъ.

Каждый выборецъ мае при вѣдданю картки голосованя показати свою картку легітимаційну.

§ 43. Вѣддане картки голосованя належить записати въ листу выборчу при имени выборця въ колюмну, до того призначену.

Записане тое выконуе протоколянтъ въ листѣ выборчої а оденъ членъ комісіѣ въ списѣ голосованя. Въ тѣмъ списѣ мае ся именно навести всѣ особы, щѣ вѣддають свои картки голосованя, а при голосованю черезъ повномочникѣвъ въ класѣ бѣльшихъ посѣлостій и тѣи особы, въ котрыхъ заступствѣ вѣддають ся картки, и ихъ заступникѣвъ.

Списъ голосованя становить контролю, що вѣддане картокъ голосованя затыгнуе въ листу выборчу.

§ 44. Такожъ при устнѣмъ голосованю (§ 41) обявуе приписъ § 42 о початку и поступованю при голосованю и о показаню карты лелітимаціѣной.

Каждый выкликанный выборець мае докладно означити (назвати) ту особу, котра пѣсля его желаня мае зѣстати посломъ.

Въ листѣ выборцѣвъ мае протоколянтъ при имени выборця записати въ рубрицѣ на то назначенѣй, що выборець вѣддавъ свѣй голосъ.

Рѣвночасно веде оденъ членъ комісіѣй выборчої списъ голосованя а другій членъ листу голосѣвъ.

Въ списѣ голосованя належить поименно втягати выборцѣвъ, котрї вѣддали свои голоса, и при кождѣмъ ту особу, на котру вѣддано голосъ.

Въ листѣ голосѣвъ належить поименно записати кождого, котрый яко посолъ одержавъ голосъ оденъ, а при его имени положити число 1, при другѣмъ на него упавшѣмъ голосѣ число 2, при третѣмъ голосѣ число 3, и т. д.

§ 45. Вѣддачу голосѣвъ належить закончити въ означенѣй годинѣ. Однакъ не можна вѣдъ голосованя выключити выборцѣвъ, котрї явились въ льокалю выборчѣмъ ще передъ уплывомъ означеной години кѣнцовой и тамже находятъ ся при замкненю голосованя.

Сли зайдуть обставины, котрї перепиняють початокъ, продовжене або закончене выборѣвъ, може комісія выборча за згодою комісаря выборчого актъ выборчїй на другій день вѣдложити або продовжити.

О тѣмъ належить выборцѣвъ мѣсцевымъ звичаемъ увѣдомити.

Сли вже зачалось вѣддаване голосѣвъ, мае комісія выборча и комісарь выборчїй письма выборчїй и урну выборчу

зъ картками, тамже зложеними, опечатовати ажъ до продовженя выборѣвъ.

§ 46. По замкненю голосованя, котре має оречи предсѣдатель комісіѣ выборчої, а ще передъ скрутинією замѣшае предсѣдатель комісіѣ картки въ урнѣ, потѣмъ выймае ихъ и перечисляє.

При слѣдуючѣй опѣсля скрутиніи розвивае оденъ членъ комісіѣ выборчої кожду картку зъ особна, а вглянувши въ ню передае еѣ предсѣдателеви, котрый еѣ на голосъ вѣдчитуе и другимъ членамъ комісіѣ передае до перегляду.

При тѣмъ мають два члены комісіѣ выборчої взглядомъ особъ, одержавшихъ голоса, вести по однѣй листѣ голосѣвъ, зладженѣй пѣсля § 44, а обѣ тѣ листы голосѣвъ мусять ся згаджати и мусять бути всѣми членами комісіѣ выборчої и комісаремъ выборчимъ пѣдписанѣ.

§ 47. Сли яка картка заключае бѣльше именъ, нѣжъ послѣвъ належало выбирати, то не належить увзгляднити именъ, вписаныхъ на картцѣ на кѣнци по-надъ те число. Сли жъ на картцѣ менше вписано именъ, картка черезъ те не тратить важности.

Коли бы имя одної особы кѣлька разѣвъ було выпиране на якѣй картцѣ, належить его при численю голосѣвъ лише разъ числити.

Голосы, вѣдданѣ на особу, пѣсля § 20 выключену вѣдъ выбиральности; голоса, котрѣ привязанѣ до якихсь условіѣ або котрымъ доданный якійсь наказъ до посла; въ кѣнци голоса, не означуючѣ належито особы всказаной, суть неважными и не причисляють ся до вѣдданныхъ голосѣвъ.

§ 48. Добутокъ (результатъ) счисленя голосѣвъ має предсѣдатель комісіѣ выборчої сейчасъ оголосити, а коли бы выбѣръ посла вѣдбувшимъ ся актомъ не бувъ укѣнченый, заразомъ додати, що загальный результатъ всѣхъ разомъ належачихъ голосованъ буде выслѣдженый въ головнѣмъ мѣсци выборчѣмъ.

§ 49. Выбраннымъ на посла мае уважати ся той, хто дѣставъ бѣльше нѣжь половину всѣхъ вѣдданныхъ важныхъ голосѣвъ.

Сли абсолютну бѣльшѣсть голосѣвъ дѣстало бѣльше осѣбъ, нѣжь мало бути выбранныхъ, рѣшае о тѣмъ, хто мае ся уважати выбраннымъ, перевага голосѣвъ або при рѣвнѣмъ числѣ голосѣвъ льосъ, котрый мае вытягнути предсѣдатель комисіѣ.

Сли бы не осягнуено абсолютной бѣльшѣсти голосѣвъ, належить що до послѣвъ, маючихъ ся выбрати, приступити до тѣснѣйшого выбору.

§ 50. При тѣснѣйшѣмъ выборѣ мають выборцѣ ограничити ся лише на тѣ особы, котры при першѣй скрутінѣ дѣстали наибѣльше голосѣвъ по тыхъ, що осягнули абсолютну бѣльшѣсть.

Число осѣбъ, маючихъ ся втягнути до тѣснѣйшого выбору, есть все два разы бѣльше, нѣжь число выбрати ся маючихъ послѣвъ.

При рѣвнѣмъ числѣ голосѣвъ рѣшае льосъ, хто мае прѣйти до тѣснѣйшого выбору.

Кождый голосъ, котрый при тѣснѣйшѣмъ выборѣ паде на особу, не приняту до тогожь выбору, уважае ся неважнымъ.

Если жъ при тѣснѣйшѣмъ выборѣ всѣ вѣдданѣ важнѣ голоса рѣвно подѣленѣ межи вѣ до выбору принятѣ особы, такъ що кожда зъ нихъ мае за собою половицю всѣхъ голосѣвъ, то рѣшае льосъ, предсѣдателемъ комисіѣ выборчої вытягнений, хто зъ нихъ мае уважатись выбраннымъ.

Коли бы, вынявши сей послѣднѣй випадокъ, не узыскано абсолютной бѣльшѣсти голосѣвъ, належить доти повтаряти тѣснѣйшѣй выборъ, поки не узыскае ся що до всѣхъ послѣвъ, выбрати ся маючихъ, абсолютной бѣльшѣсти голосѣвъ або выше наведенѣй рѣвности голосѣвъ межи всѣми особами, до тѣснѣйшого выбору принятыми, въ котрѣмъ то послѣднѣмъ випадку остаточно рѣшае льосъ.

Управненій до голосованя, не голосовавшій при попереднѣмъ голосованю, не суть черезъ те выключеній вѣдъ выконаня того права при пѣзнѣйшѣмъ голосованю.

§ 51. По укѣнченю выборѣвъ замыкае ся протоколѣ; тойже и списѣ голосованя пѣдписують члены комісіѣ выборчои, комісарь выборчій и протоколянтѣ, опѣсля запечатовують спѣльно его вразѣ зъ лїстою выборцѣвъ, списомъ голосованя и пѣдписаными лїстами голосѣвъ, зъ важными и за неважнїи узнаными картками голосованя (при выборахъ зъ бѣльшихъ посѣлостїѣ долучають ся всякї повномочїя и вѣдкликаня ихъ, а при выборахъ зъ сельскихъ громадъ долучають ся акта выборчїѣ выборцѣвъ); на верху зазначае ся змѣстѣ вѣдповѣдною написїю и такѣ передають ся акта опечатанї комісаревї выборчому.

Комісарь выборчїѣ мае акта выборчїѣ переслати, сли выбѣръ посла укѣнчивъ ся тыми-жѣ выборами, до шефа краю (намѣстника), а сли голосоване для того-жѣ выбору посла вѣдбуваеся вѣ кѣлькохъ зѣбраняхъ выборчихъ, такожь до шефа краю, коли бѣ головнымъ мѣсцемъ выбору була столиця краю, а впрочѣмъ до того полїтичного урядника, котрому поручено выслѣджене загального результату всѣхъ разомъ належачихъ голосованъ (§ 52).

Сли бы не всѣ члены комісіѣ выборчои пѣдписали акта выборчїѣ, мае ся причина того подати вѣ протоколѣ.

§ 52. Вѣ тыхъ випадкахъ, вѣ котрыхъ голосоване для выбору одного и того самого посла вѣдбуваеся вѣ бѣльше нѣжѣ однѣмъ зѣбраню выборчѣмъ, мае вѣ головнѣмъ мѣсци выборчѣмъ покликаныи до того урядникѣ, зъ всѣхъ надѣсланыхъ актѣвъ выборчихъ, выслѣдити загальнїи результатъ всѣхъ вѣ звязи стоячихъ голосованъ и представити его письменно.

Урядова тая чиннѣсть належить вѣ столицї краю до урядника, призначеного вѣдѣ шефа краевого, вѣ иншихъ же головныхъ мѣсцяхъ выборчихъ до того старосты, вѣ ко-

того повѣтѣ лежить тотъ мѣсцевѣсть, або котрого до того назначить шефъ краевый.

Хто має ся уважати выбраннымъ, означае §§ 49 и 50. Сли при томъ прійде рѣшати черезъ льось, то має урядникъ, покликаний до повышой чинности, запросити до того двоухъ выборцѣвъ, беручихъ участь въ выборахъ, при нихъ вытягнути льось, и о томъ списати протоколъ, котрый мають пѣдписати оба запрошеніи выборцѣ.

Тойже урядникъ має въ разѣ потреби (§ 49) зарядити тѣснѣйшіи выборы во вѣсѣхъ дотычныхъ мѣсяцѣхъ и зборахъ выборчихъ, а по переведеню ихъ такъ само выслѣдити загальный результатъ.

Коли вже выслѣджено наконецный загальный результатъ, має ся до шефа краю вѣдослати наконецный актъ зъ вѣсѣма актами, зъ комісіей выборчихъ надѣсланными. То само вѣдносить ся и до актѣвъ, котрыми заряджено тѣснѣйшіи выборы.

§ 53. Выборцѣ першого тѣла выборчого зъ бѣльшихъ посѣлостей въ Буковинѣ, и выборцѣ вычисленіи въ § 3, I краевой ординаціи выборчої для Тиролю, мають въ речинци, означенѣмъ шефомъ краю, до тогожь шефа переслати картки голосованя власноручоо пѣдписаніи.

Шефъ краю або его заступникъ має пѣсля припису §§ ѡвъ 49 и 50 сконстатовати, кого належить уважати выбраннымъ. Въ разѣ потреби має вѣнъ завѣзвати выборцѣвъ до тѣснѣйшого выбору. А сли припаде тягнути льось, має его вытягнути той комисарь, котрому се припоручить шефъ краю. Въ той цѣли має шефъ краю запросити двоухъ выборцѣвъ, и о льосованю списати протоколъ, котрый належить предложити мѣністерству внутрѣшнихъ справъ.

§ 54. Торговельно-промысловіи коморы выбираютъ при комисари выборчѣмъ, назначенѣмъ шефомъ краю, кожда въ згромадженю членѣвъ, управненихъ до выбору, картками пѣсля приписѣвъ регулямину той жь коморы и пѣсля постановъ сеи

ординаціѣ выборчої, безъ взгляду на число явившихъ ся членѡвъ.

Протоколъ о чинности выборѡвъ мае вести секретарь коморы и передати его вразъ зъ картками и всеми письмами, вѡдносячими ся до выборѡвъ, комисареви выборчому, котрый поступити мае пѡсля §. 51.

§ 55. Шефъ краю, вглянувши въ акта выборчїи, присланїи ему пѡсля §§ 51 и 52, мае каждому выбраному послови, противъ котрому не заходятъ причины выключена вѡдъ выбиральности зъ § 20, выготовити и доручити казати сертификатъ. Сертификатъ той надае выбраному послови право вступу до палаты послѡвъ рады державной.

Сли бы вѡдмовлено выставленя сертификату задля якои причины выключуючої, то можна розписати новї выборы лишь тогды, сли палата послѡвъ уневажнить той выбѡръ.

Акта выборчїи належить пересылати до міністра внутрїшнихъ справъ, котрый ихъ передае президїи палаты послѡвъ.

§ 56. Посолъ, выбранный подвѡино, мае, найдальше до 8 день по верификаціѣ (справдженю) его выборѡвъ въ палатѣ послѡвъ, освѣдчитись, котрый выбѡръ вѡнъ прїймае. Въ тѡмъ окрузѣ, зъ котрого вѡнъ не прїймае выбору, належить розписати новї выборы.

§ 57. Сли бы, вынявши випадокъ новыхъ загальныхъ выборѡвъ, зайшла потреба въ протягу 90 день по доконаню выбору поновити выбѡръ въ якѡмъ мѣсци, то належить его перевести на пѡдставѣ листъ выборцѣвъ (взглядно выборцѣвъ вірїльныхъ), уживаныхъ при послѣднихъ выборахъ, хиба бы выбѡръ посла уневажнено власне за-для неточности тыхъ-же листъ.

§ 58. Палата послѡвъ, зарядивши найперше нарады надъ актами выборчими (въ комисїи), рѣшае по справозданю о важности каждого выбору.

Якъ довго палата послѡвъ не уневажнить выбору по-

сла, заосмотреного сертификатомъ (§ 55), має той-же мѣсце и голосъ въ палатѣ.

Сли бы важнымъ узвано выбѣръ посла такого, котрому не выдано сертификату, то президентъ має его запросити до вступленя въ палату послѣвъ.

Додатокъ до ординаціѣ выборчої рады державной*)

І. ГАЛИЧИНА.

а) Бѣльша посѣлѣсть. Політичній повѣты (староства):

1. *Кракобѣз*, Хшанѣвъ.
2. *Вадовиць*, Бяла, Живецъ, Мысленичѣ.
3. *Бохня*, Вѣличка, Бжеско.
4. *Тарнобѣз*, Домброва, Пільзно, Мѣлецъ.
5. *Новый Санць*, Ясло, Грибѣвъ, Лиманова, Новый Торгъ, Горлицѣ.
6. *Решбѣз*, Кольбушова, Нисько, Ланьцутъ, Тарнобжегъ, Ропчицѣ.
7. *Перемышль*, Ярославъ.
8. *Сянокъ*, Добромиль, Лѣско, Бжозѣвъ, Кросно.
9. *Самбѣръ*, Старемѣсто, Турка, Дрогобычъ, Рудки.
10. *Яворѣз*, Мостиска, Цѣшанѣвъ.
11. *Жовква*, Рава, Сокаль.
12. *Львѣз*, Городокъ.
13. *Золочпѣз*, Камѣнка, Броды.
14. *Бережаны*, Перемышляны, Пѣдгайцѣ.
15. *Рогатинъ*, Бѣбрка.
16. *Стрый*, Жидачѣвъ, Долина, Калушь.
17. *Станіславѣз*, Богородчаны, Товмачъ, Бучачъ.
18. *Коломыя*, Городенка, Снятинъ, Косѣвъ, Надвѣрна.

*) Выбѣръ вѣдбувае ся въ мѣсцевости, поставленѣй на першѣмъ мѣсци и вызначенѣй инымъ друкомъ (*курсивою*). Где не подане число депутатовыхъ, тамъ має розумѣти ся, що выбирае ся оденъ депутатый.

19. *Залпцики*, Борщѣвъ, Гусятинъ, Чорткôвъ.

20. *Тернопôль*, Збаражъ, Скалатъ, Тереховля.

б) Мѣста :

1. Львôвъ выбирае 2-хъ послôвъ.

2. Кракôвъ выбирае 2-хъ послôвъ.

3. Бяла, Новый-Санчъ, Вѣличка.

4. Тарнôвъ, Бохня.

5. Решôвъ, Ярославъ.

6. Перемышль, Городокъ.

7. Самбôръ, Стрый, Дрогобычъ.

8. Тернопôль, Бережаны.

9. Станиславôвъ, Тысьмениця.

10. Коломыя, Снятинъ, Бучачъ.

11. Броды, Золочѣвъ.

в) Торговельно-промысловй коморы :

1. Комора торговельно-промыслова у Львовѣ.

2. „ „ „ въ Краковѣ.

3. „ „ „ въ Бродахъ.

г) Сельскй громады. Повѣты судовй:

1. *Кракôвъ*, Лѣшки; — *Вѣличка*, Скавина, Пôдгôре, Добчицѣ; — *Хшанôвъ*, Крешовичѣ.

2. *Бяла*, Кенты, Осъвенцимъ; — *Живецъ*, Милѣвка, Слѣмень.

3. *Вадовиць*, Андрихôвъ, Кальварія; — *Мыслениць*, Горданôвъ, Макôвъ.

4. *Новый-Санчъ*, Старый-Санчъ, Крыница; — *Лиманова*; — *Новый-Торгъ*, Чорный Дунаецъ, Кросценко; — *Грибôвъ*, Тяжковичѣ.

5. *Бохня*, Висничъ, Неполомичѣ; — *Бжеско*, Войничъ, Радлôвъ.

6. *Тарнôвъ*, Тухôвъ; — *Пильзно*, Бжостекъ, Дембиця; — *Домброва*.

7. *Ропчиць*; — *Мльецъ*, Радомысль; — *Тарнобжескъ*, Розвадôвъ.

8. *Решѣвъ*, Тычинъ, Глогѣвъ, Стрижѣвъ; — *Кольбушова*, Соколѣвъ.
9. *Дальцутъ*, Пшеворскъ, Лежайскъ; — *Ниско*, Улянѣвъ.
10. *Ясло*, Фриштакъ; — *Горлицъ*; — *Кросно*, Змигородъ, Дукля.
11. *Сянокъ*, Букѣвско, Рыманѣвъ; — *Бжозѣвъ*, Дубецко; — *Льско*, Лютовиска, Балигородъ.
12. *Перемышль*, Нижанковичѣ; — *Добромилъ*, Бѣрча Устрики; — *Мостиска*, Судова-Вишня.
13. *Ярославъ*, Радимно, Сѣнява; — *Цѣшанѣвъ*, Любачѣвъ.
14. *Самбѣръ*, Лука; — *Старемѣсто*, Старасѣль; — *Турка*, Бориня; — *Рудки*, Комарно.
15. *Стрый*, Сколе; — *Жидачѣвъ*, Миколаѣвъ, Журавно; — *Дрогобычъ*, Медыничѣ, Пѣдбужъ.
16. *Калушъ*, Войнилѣвъ; — *Долина*, Болехѣвъ, Рѣжнѣтѣвъ; — *Бѣбрка*, Ходорѣвъ.
17. *Льѣвъ*, Винники, Щирецъ; — *Городокъ*, Янѣвъ; — *Яворѣвъ*, Краковецъ.
18. *Жовква*, Мосты-великѣй, Куликѣвъ; — *Сокаль*, Белзъ; — *Рава*, Угнѣвъ, Немирѣвъ.
19. *Броды*, Лопатинъ, Залѣзцѣ; — *Камѣнка*, Буськъ, Радекѣвъ.
20. *Золочѣвъ*, Зборѣвъ, Олесько; — *Перемышляны*, Глиняны.
21. *Бережаны*, Козова; — *Рогатинъ*, Бурштинъ; — *Пѣдгайцъ*, Вишнѣвчикъ.
22. *Станиславѣвъ*, Галичъ; — *Богородчаны*, Солотвина; — *Товмачъ*, Тысьмениця; — *Надѣврна*, Делятинъ.
23. *Коломыя*, Печинѣжинъ, Гвѣздець; — *Косѣвъ*, Куты; — *Снятинъ*, Заболотѣвъ.
24. *Залъцики*, Тлусте; — *Борщѣвъ*, Мѣльница; — *Городенка*, Обертинъ.
25. *Бучачъ*, Золотый-Потѣкъ, Манастыриска; — *Чорткѣвъ*, Будзанѣвъ.
26. *Теребовля*, Грималѣвъ; — *Гусятинъ*, Копычинцѣ.

27. *Тернопѳль*, *Микулинцѳ*; — *Збаражсь*, *Нове село*; — *Скалать*.

II. БУКОВИНА.

а) Бѳльша посѳлѳсть.

1. Перше тѳло выборче.
2. Друге тѳло выборче выбирае 2 послѳвъ.

б) Мѳета.

1. Мѳесто *Чернѳвцѳ*.
2. *Сучава*, *Сереть*, *Радѳвцѳ*.

в) Торговельно-промысловѳ коморы.

1. Торговельно-промыслова комора въ *Чернѳвцяхъ*.

г) Сельскѳ громады. Новѳтовѳ суды:

1. *Чернѳвць*, *Садагѳра*; — *Сторожинець*; — *Сереть*.
2. *Выжниця*, *Путилѳвъ*, *Станѳвцѳ*; — *Кѳцмань*, *Заставна*.
3. *Радѳвць*, *Солька*; — *Сучава*, *Горагумора*; — *Довгополе* (*Кѳмпольнѳ*), *Дорна*.

З М Ъ С Т Ъ .

	Стор.
I. Рѣшнїи формы управы. Конституційна монархїя въ Австрїи. Жовтнева конституція. Дуалїзмъ	3
II. Законъ основный зъ 21-ого Грудня 1867 и законъ зъ 2-ого Цвѣтня 1873	14
III. Ординація выборча рады державной	23
1. Про округи, тѣла и мѣсяца выборчїи	24
2. О правѣ выбору и о выбиральности	27
3. О розписаню и приготованю выборѳвъ	35
4. О выборахъ послѳвъ	41
Додатокъ до ординаціи выборчої рады державной.	
I. Галичина	52
II. Буковина	55

БАТЬКОВЩИНА,

**газета посвячена переважно
справамъ народа,**

*выходить у Львовѣ шо тыждня, въ Пятницю о 5.
годинѣ вечеромъ въ 1 аркушъ. Передплата рѣчна 4 зр.,
пѣрѣчна 2 зр., чвертьрѣчна 1 зр.*

Батькѣвщина, указуючи на тецерьшнє сумнє положенє Русинѣвъ, старає ся побудити всѣхъ и заохотити до згѣднои працѣ для ратованя хочъ тыхъ останкѣвъ батькѣвского добра, якѣ намъ ще лишили ся. Головно жѣ займає ся справою народа, указує на єго недолю и подає способы, якѣ нуждѣ зараджувати.

Батькѣвщина мѣститъ особливо: 1) статѣ передовѣ; 2) Справы поточнѣ; 3) розправы науково-популярнѣ: правничѣ, економичнѣ, политичнѣ и и.; 4) Дрѣбнѣй правотарь; 5) Вѣсти (дописи) зъ краю; 6) Щѣ дѣє ся въ свѣтѣ (переглядъ политики внутрєнной и заграничнои); 7) Новинки и всячина; 8) Вѣсти господарскѣ, промысловѣ и торговельнѣ; 9) Фелетонъ (повѣстки, поезіѣ и т. и.); 10) Оголошєня.

**Адреса: Админістрація Батькѣвщины у Львовѣ
на улицѣ Академичноѣ нр. 8 въ подвѣрю.**

И 10080

3 БІБЛІОТЕКИ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

6190 VII

4